MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA ART I POLÍTICA

Preu: 30 cèntims - Ronda de Sant Pere, 3 Telèfon 24647 : Subscripció: 3'50 pessetes trimestre

Any VIII. Núm. 374-Barcelona, dijous 16 d'abril, 1936

A la pàg. 2 :
D'on ve, on va, de què serveix? TOT L'OR DEL MON, per A. L. Jeune.

A la pàg. 3 :
LA HIPARXIOLOGIA DELS XIQUETS DE VALLS, per Francesc Pujols.

A la pàg. 6 :
Una figura d'A. de Musset. L'ANDALUSA A BARCELONA, per X. de S.

A la pàg. 7 :
El II Saló «Mirador». LA INVESTIGACIO DE LA PINTURA GOTICA A CATALUNYA, per Josep Gudiol.

DEL MIRACLE AL TREBALL

El cinquè aniversari de la República

Enguany l'aniversari de la proclamació de la República es destaca damunt un fons d'agitació dels esperits. No cal estranyar-se'n massa. Cada dia es veurà més clarament una veritat sovint oblidada per les ànimes simples, tan abundants a la nostra terra. I és que els canvis importants d'estructura política no s'improvisen. Demanen un procés llarg d'adaptació, amb els seus alts i baixos. Caigué la monarquia perquè no feia miracles, i cregueren que la República neixeria com un miracle. Des d'un 14 d'abril endavant manarien els bons, afiançats pel poble, i els dolents anirien a recó. La història feia un capgirell entre manifestacions d'alegria i discursos proclamant ben alt que amb aquella revolució tan incruenta Espanya donava un exemple a les nacions cultes.

No hi hauria res de mal en una concepció tan pueril, que els fets ja s'encarregarien de modificar, si no fos que, ilusionats amb aquest optimisme primari, els mateixos que cridaven alegrement que tot s'havia adobat per art de màgia, són els primers de dir, a la primera dificultat, que tot està perdut. I, així, entre optimismes que afavoreixen la non-non i alarmismes que enerven el país, s'han fet moltes marrades en el camí de la història del nou règim. I aquest mal ens sembla tan important que creiem que val la pena de denunciar-lo clarament per tal d'evitar que continuï a Espanya una mentalitat a estones refiada, a estones catastròfica, però sempre caracteritzada per un tret: la peresa mental.

Es innegable que la cinquena commemoració del 14 d'abril significa per a tot Espanya la consolidació definitiva de l'estructura republicana, amb exclusió de tota possibilitat de ressuscitar la monarquia. Però el règim, quant al seu contingut, és una cosa poc adaptada a la realitat del país. Estem al final de la primera etapa. Hem afermat la República. Arriba l'hora de fer-la habitable i, encara, confortable. Mentre l'única manera de fer política sigui la de perseguir els de la situació contrària o de revoltar-se contra el poder, o de trencar la legalitat a cada punt, amb pretextos tan honorables com vulgueu, però que no passen de pretextos i que amaguen passions de desordre, no podem dir que la tasca sigui ni començada. I assolir aquest punt costarà.

Degut al baix nivell cultural, els que més gallegen d'amics de l'ordre són els que donen més exemples anarquitzants. En aquest sentit el bienni cedo-radical passarà a la història com exemple sublim i grotesc d'anarquia des del capdamunt de l'Estat. L'afany persecutori fou tan fora de seny que ni tingueren temps de fer legislació de dreta. Llevat de la sang vessada en repressions, l'empobriment dels salaris i les subvencions als potentats, a Espanya no es féu res, sinó turpituds, indecències i desordres. En la tasca de fer habitable la República Espanyola, les dretes, per ara, no presenten cap programa que pugui ésser pres seriosament. Dins la situació actual no han trobat arma millor que el terrorisme i l'obstrucció a l'obra dels governs de la República.

El moviment esquerrà és tot el que resta d'esperança i l'únic camí que tenim per sortir del marasme o l'anarquia, alternativa que semblava fatal dins la política espanyola. Però, encara hi ha tant per córrer! Entre la gent de bona voluntat existeixen a centenars de fanàtics partidistes o de gent que, de bona fe, es pensen que tot es resoldria a trompades i tirant al dret — és a dir, sense haver de pensar ni de treballar —, que sovint espanta de pensar els aniversaris que encara caldrà veure perquè les coses de la República vagin d'una manera normal i correcta.

Pels amants d'impressions fortes en política, la fulminant destitució del president Alcalá-Zamora ha constituït un plat saborós. Nosaltres, sense ficar-nos en el pregon del cas, perquè, tot i tenir una opinió formada i que direm quan convindrà, no creiem oportú llançar-la a la voracitat de les passions de partit, hem de fer una observació senzilla, però que no s'ha acudit a ningú, que sapiguem. Ens sembla que valdria la pena que molts s'atalaïessin que el fet d'una destitució fulminant d'un cap d'Estat per les raons que siguin, fins quan hi ha tota la raó, és un fet lamentable i no hi ha lloc a convertir-lo en un tema de barrila ni de fàcil repentització demagògica. En una paraula, no és cap cas exemplar del qual calgui fer-ne grans bocades, sinó un mal que s'ha de suportar amb pudor i silenci, sense moixiganga. Perquè en els règims republicans, sobretot quan estan tendres, no hi ha res tan terrible com acostumar-se a tirar enlaire la més alta magistratura i mostrar la fragilitat de la seva força. Fàcilment s'arriba al sudamericanisme i a la dictadura.

La Mesa de les Corts en sortir de comunicar la decisió de la Cambra

En un país com el nostre on tothom ha pecat contra una llei o altra, quan no per mala volença, per ignorància, no dubtem que no seria impossible que el senyor Alcalá-Zamora tingués les seves falles. En tot cas, però, hauria estat una mostra de respecte al poble que en la sessió que passarà a la història i que motivà la seva destitució s'haguessin dignat formular un capítol de càrrecs, en comptes de jugar sobre subtilitats d'interpretació legal. No ens guia cap afany de defensar aquest senyor; però tampoc, ara que, caigut, és tan fàcil de rabejar-s'hi, no volem callar-nos que és un fet públic que amb la seva obstinació impedí els afusellaments de Pérez Farràs i de González Peña, fins al punt de posar-se en contra de la Ceda i de la reacció, i que amb això estalvià moltes vides que estaven pendents del tomb que prengués la repressió, i que, si ens hem d'escoltar més d'un radical, és culpable d'haver donat curs a les denúncies del Straperlo i de l'afer Tayà que ensorraren l'emperador del Parallel per a sempre. Aquests fets potser no són suficients, a judici d'algú, per a justificar el senyor Alcalá-Zamora, però li donen dret a exigir de tothom un respectuós silenci amb motiu de la seva caiguda.

Finalment, l'actual commemoració de l'aniversari de la República té una forma interrogant. Cal elegir un nou president. Es a dir, un senyor que ha d'estar damunt dels partits; que, elegit en una situació d'esquerra, pot trobar-se, en hipòtesi, davant una de dreta i que, constitucionalment, ha d'acceptar tant l'una com l'altra...

Decididament, no es poden fer miracles. Si algú esperava que la República no tindria entrebancs ni problemes, cal que es convenci que vivim entre dificultats; però també que aquestes dificultats ni aquests problemes no amenacen l'existència del règim; són simplement les fites d'una experiència molt llarga però fruitosa, al capdavall.

ROSSEND LLATES

Els Dijous — Blancs

OLORS

Pasqua Florida porta en el seu bagatge tradicional un gran carregament d'olors, de música i de llum, però són les olors les que la caracteritzen amb més solta, i això ja tenen cura de propagar-ho els caramellaires, tant si van acompanyats de veritables caramelles — flautes rústegues de canya prima i de so molt agut — com d'instruments de corda. Es clar que els cantaires alludeixen sempre les olors agradables, com les aromàtiques, que es desprenen del romaní, l'eucaliptus, el sàndal o les balsàmiques, que evaporen el gessami, el taronger, el narcis, l'iris, l'heliotrop; o les ambrosíaques, emanades de l'ambre i del mesc; i, en darrer terme, les empireumàtiques, eixides del tabac i el cafè torrat.

Les fosses nasals de tots aquells que entonen un himne a la primavera en la nit generalment estrellada, es fan la ilusió d'aspirar o poder aspirar alguna d'aquelles subsiancies oloroses en la naturalesa lliure o dintre un local tancat, és a dir, en l'avinentesa d'esbargir-se la colla a la falda d'una muntanyola ramejada de flors boscanes o quan, de tornada, s'assegui al volt d'una taula de marbre de societat recreativa, perquè l'eufòria pasqual és molt lluny, per exemple, de les olors alliàcies.

Com que la importància principal de l'olfacte consisteix a percebre, juntament amb el gust, la qualitat dels aliments i essent l'estímul de la funció olfactòria l'olor que es percep per contacte, el mastegament i la deglució d'una cuixa de be amb patates daurades i de la pasta de mona excitada amb resquícies de comí — aquella planta oriental de la família de les umbelliferes — han de constituir, sense cap mena de dubte, els instants immediatament anteriors al deliqui més pur.

Es amb totes aquestes premisses ben instal·lades a la memòria que l'amo d'una capelleria sortia dilluns, de bon matí, per tal de passar dos dies de camp al seu poble nadiu. El pla, que les vies ferrades travessaven en corbes capritxoses, oferia les gammes més variades del verd, i els horts i els jardins un esclat de flor extraordinari, però el conjur de las violes, de les roses, dels geranis, dels clavells i de les campànules era impotent per a esvair les olors capríliques dels greixos rancis i la suor impregnats al tren. L'home esperava fer la pau bon punt posaria peus a terra, perquè tenia present que a l'estació hi havia, l'any passat, uns bancals atapeits de gardènies, esperança que augmentà encara el desencant, puix que tots els parterres havien desaparegut per tal de deixar pas a l'eixamplament dels magatzems.

Com que duia una barba de dit, el capeller entrà a la barberia i, en retirar el transparent de serrells, el saludà una bonior de mosques. De la porta del fons pervenia una fortor vària en la qual predominava la presència del sofregit, alternada amb el baf de corral, i aleshores el flamant client recordà els bons consells que li donà el director artístic quan ell es va establir: sobretot, res de fogonets ni cassoletes a la rebotiga, perquè els perfums de cuina són els pitjors enemics dels establiments elegants.

— Que es voldrà passar la pedra o prefereix colònia? — preguntà el fadrí barber.

El capeller, que havia anat ensumant el diari per veure si l'olor de la tinta li distreia la de la ceba, demanà colònia i, encara, una loció de ginesta, però aquesta darrera exigència no la pogué satisfer i, després de pagar els trenta-cinc cèntims, va córrer a la recerca de la ginesta natural. Semblava mentida que, a desgrat d'haver-n'hi unes quantes mates al vessant de la muntanya, solament es sentís l'ozena i l'escatol: un gos en descomposició l'hi explicà. Fou en aquest moment precís que el capeller comprengué la insuperable bellesa de la Rambla de les Flors i, esguardant el bitllet de tornada, cuità a utilitzar-lo tot seguit. — S.

MIRADOR INDISCRET

Tantes festes!

La coincidència de diverses festes, oficials i tradicionals, ha motivat un retard en l'aparició d'aquest número; esperem que els nostres lectors sabran excusar-nos-el.

Maledicció de gitano

Acabada la històrica sessió del Parlament de la República en què el senyor Alcalá-Zamora fou destituït, va córrer pels passadissos aquesta «maledicció de gitano»:

—¡*Permita Dios que tengas por enemigo a Indalecio Prieto y te defienda Ventosa*!

Vell antagonisme

En un dels salons de descans del mateix Parlament, es comentava l'acritud del discurs de l'ex-ministre de Finances del primer govern de la República.

—Se la tenien jurada l'un a l'altre des de feia molts anys — assegurava un agrari que ja tenia acta abans de la Dictadura —. Fou Prieto, en efecte, el qui en 1921 feu córrer aquella anècdota segons la qual, el que llavors era ministre de Foment va anar a Astúries i va mostrar la seva sorpresa per no veure mines de coc...

Si no fou Prieto, fou un altre, però l'anècdota, almenys, fou contada i publicada per un periòdic satíric. Qui havia de dir que, en córrer els anys, el mateix personatge i la mateixa regió s'havien de veure altra vegada barrejats per altres causes més transcendentals i més tràgiques!

Reminiscències

Hom sap que, fins fa pocs dies, tota decisió transcendental en la vida política necessitava l'assens — l'ascens, que hauria dit un ex-governador general de Catalunya — de Cirilo del Río.

A Madrid, amb motiu d'això, li havien tret un motiu bastant escaient.

Li deien *la reina madre*.

Reforma, contrareforma de la contrareforma...

Els cedistes diuen que es volen oposar a la reforma de la contrareforma de la reforma agrària.

I un d'ells, que va sortir per una capital castellana, on ningú no el coneixia, gràcies al favoritisme del partit, afirmava:

—¡*Ahora verán ustedes, a pesar de los asentamientos que se están haciendo, como los campesinos no* cautivarán *la tierra*!

Regressió

La nova — ja desmentida — que don Niceto Alcalá-Zamora pensa presentar-se candidat a diputat per una de les províncies on s'han de celebrar noves eleccions, per haver estat anul·lades les del 16 de febrer, ha donat lloc a designar l'ex-president amb el nom d'Isabel la Catòlica, perquè—diuen— com que vol conquistar Granada...

Agrària

La minoria més graciosa del Parlament de la República és, evidentment, l'agrària. Es on es troben totes les desferres del vell caciquisme garciprietista i homes divertits com, per exemple, un que, l'endemà del 7 d'abril afirmava molt seriosament:

—*La verdad es que no le defendió nadie porque se había capturado las antipatías de derechas e izquierdas...*

«Quo non ascendam?»

Un gran periodista americà, Luci W. Nieman, que morí fa pocs mesos, ha deixat la seva fortuna, cinc milions de dòlars, a la Universitat de Harvard per tal d'estimular els periodistes dels Estats Units i formar-ne de dignes de llur professió.

Josep Pla, en el seu retir de Calella de Palafrugell, cogitava:

—Jo vinga voler-me «americanitzar» prop d'En Figueras-Dotti i En Portela; però, manoi, cinc milions són una bogeria!

L'ai al cor

Els propòsits sinistres que certs elements interessats pronosticaven per aquests dies sants, feren que algunes ànimes càndides entressin als temples amb l'ai al cor. Tant és així que, en «matar els jueus» a la Concepció, es sentí una veu femenina cridant:

—*Vámonos, niña, que los comunistas ya están aquí*!

Rigorosament històric.

No encara

L'aparició d'En Galés i el seu smoking a la llotja presidencial del ball de gran gala que es celebrà dilluns a la nit al Palau Nacional amb motiu de les proclamacions de la Pubilla de Barcelona i de la Pubilla de Catalunya, ambdues 1936, coincidí amb una ovació fantàstica. En Galés, commogut, s'aixecà i, inclinà el cap diverses vegades, però l'home no sabia que l'ovació no anava per ell, sinó per als Tres Diamants Negres, lliurats a la més frenètica de les rumbes.

La «miss» púdica

Al Círcol Artístic es celebrava l'elecció de la Pubilla de Barcelona 1936. En voler el jurat apreciar «de visu» els encisos de cada concursanta, una d'elles es mostrà particularment púdica i oferí gran resistència a mostrar les seves cames.

Per fi, un dels jurats — eixerit i jove periodista — la convencé que ensenyés una cama. La noia s'hi prestà, no sense fer-se pregar molt, i quan l'examen estigué fet:

—Ara l'altra—digué, somrient, el jurat.

I la «miss»:

—No cal — respongué, amb un somrís —. Totes dues són iguals...

Hi ha misses i «misses»

Dilluns al migdia les aspirantes al títol de Miss Catalunya visitaren la Generalitat. La seva arribada coincidí gairebé amb la dels periodistes que fan informació en aquell centre oficial.

Un d'ells, que sempre arriba tard, comparegué quan, seguides dels informadors, les «misses» penetraven a la capella de Sant Jordi.

—Què hi ha? Què passa? — demanà el darrer arribat, que no sabia de què anava.

—Res. Hi ha les «misses».

—Ah! — respongué el periodista, amb la més gran bona fe —. Que diuen misses, avui, a la capella de Sant Jordi?

«Newspapers»

Per més que els anglesos donin preferència al cognom matern, no deixa de fer gràcia llegir en un mateix article: «*The oustanding of Zamora*»; «*Premier Diaz Manuel Azaña*»; «*Left extremist leader Caballero Largo*».

—*En cambio* — assenyalava ufanós Enrique de Emo Palos — *al Jefe le llaman siempre*: «*Senor Gil Robles, the Right leader*»!

—*A lo mejor creerán que Gil es nombre de pila*! — remarcà, sempre docta, la senyoreta Margarida Escoda.

Donar l'abast

El P. Seguí, que els dies de cada dia predica en català i els de gran solemnitat en andalús, el Divendres Sant pronuncià dos sermons de les Set Paraules: un a Santa Anna i l'altre a Betlem, i la seva fonètica superà la de Pepe Balaguer. Amb tot, en el darrer sermó no es pot afirmar que assolís l'èxit que se n'esperava, perquè en lloc de dir-lo reposadament i amb cantarella, que és de la manera que és més agraït, el digué volat i mirant-se contínuament el rellotge. I això fou perquè aquella tarda comentà, introduint una novetat, vint-i-vuit paraules, és a dir: catorze a cada sermó: set de Jesús i set de la Verge.

—Hauria valgut més que s'hagués limitat a les set de consuetud, perquè, la veritat sigui dita, aquesta vegada no m'ha fet plorar gens: anava tan de presa! — es queixava una senyora, en sortir desencisada.

«Cualquiera tiempo pasado...»

El dijous sant coincidiren a la vella Casa del Pueblo del carrer d'Aragó alguns vells radicals de la també vella guàrdia.

—Us recordeu d'aquells banquets de promiscuació? — féu, tot enyorós, un d'ells.

—Que si els recordo! — afegí un altre —. Dels banquets de promiscuació i d'aquells cartells que penjaven d'aquestes parets i deien: «*Se ruega a los correligionarios que cuando alguno estornude no digan Jesús, sino Lerroux.*»

Lamentacions

L'ex-personatge senyor Pich i Pon, que ara és a París, es lamentava que, en retornar al seu lloc el legítim Govern de Catalunya, hagués anul·lat tot el que havien fet els gestors.

—Perquè no hi ha dret!—deia—. En algunes coses podem haver-nos equivocat, però és que ens han *rebolcat* tots els acords!

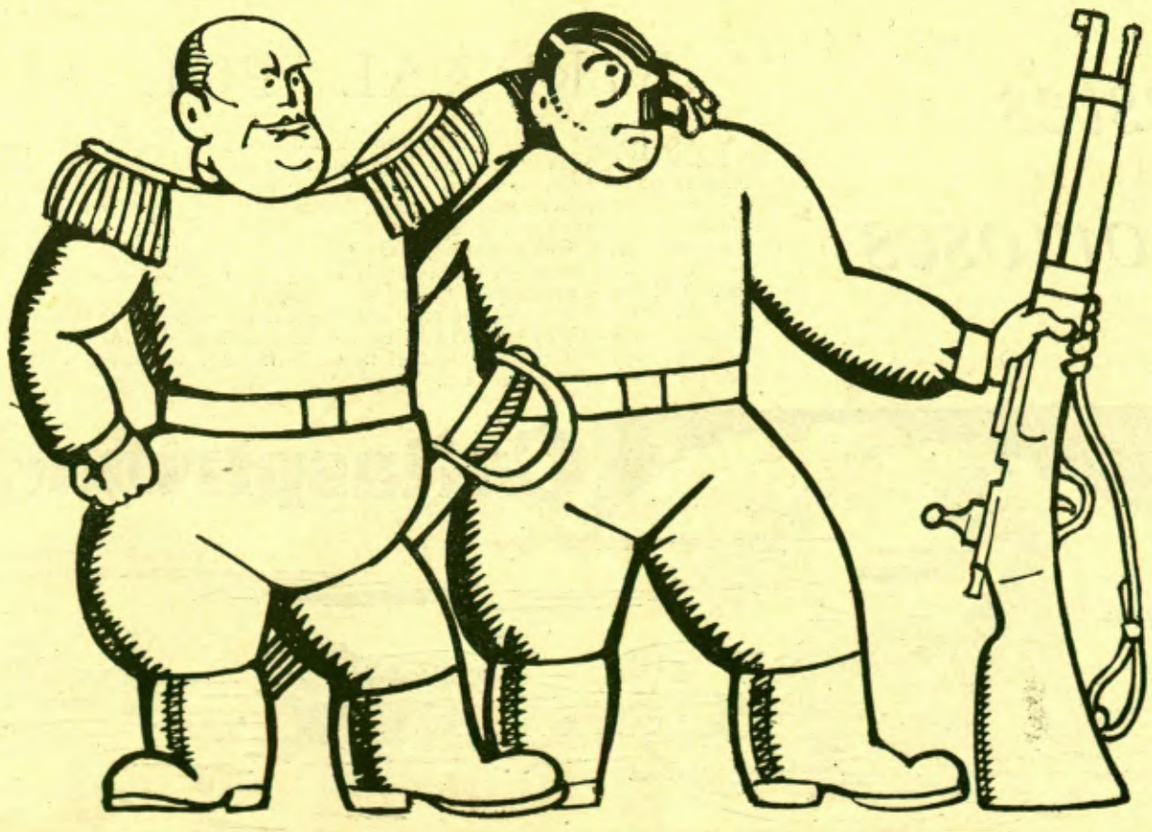

— SOM ELS CAMPIONS DEL BLUF!

Encara sort!

Uns monàrquics li demanaren què opinava dels darrers esdeveniments. I l'ex-alcalde, ex-governador general, ex-president de la Generalitat, etc., etc. :

—Què volen que els digui! — va respondre—. Respecte al *porvenir* de la República, jo sóc *asèptic*.

Expressió justa

Hom sap que En Polo Otín en té de tan bones com En Pich. En aquestes columnes ja n'hem explicat alguna i segurament en seguirem explicant d'altres.

Es parlava, al Real Club Republicano, de la repressió d'Astúries. En Polo, com és natural, defensava el *caudillo*. I digué :

—En aquesta, com en totes les coses, la conducta d'En Lerroux fou *implacable*...

L'home volia dir *impecable*, però, en fer aquesta piquiponiana, s'apropà bastant a la veritat...

Tenacitat recompensada

Després d'assetjar heroicament des del 17 de febrer un regidor amic, cert aprofitaire ha aconseguit ésser collocat a l'Ajuntament.

I comentant l'èxit de la seva gestió, deia :

—Desenganyeu-vos : la terra, les dones i les credencials són de qui les treballa...

L'aspirant a funcionari

Un sollicitant recomanat es va presentar a veure un regidor. Volia que el colloqués a l'Ajuntament.

El regidor va contestar el que es contesta en aquests casos :

—No hi ha cap plaça vacant. Si de cas, quan s'obri algun concurs...

—Es que jo sé fer moltes coses! — insistí el peticionari.

—Que és llicenciat d'Administració Local?

—No, senyor, però ja li he dit que puc ésser molt útil. Imagini's, per exemple, que l'alcalde vol que li facin una gàbia per a un canari... Doncs, bé : jo li puc fer de seguida una gàbia per a un canari...

La dama recomanada

El governar té molts aspectes agradosos, però té també moments força amoïnadors. Un d'aquests, indubtablement, és el d'atendre les visites.

Es endebades que un secretari intenti esbrinar el que volen els visitants. A la fi, el president, l'alcalde, el conseller o el regidor han de rebre molta gent que vénen recomanats del diputat A o del president del Centre B i escoltar les seves llaunes.

No fa gaires dies, una bona senyora es va passar ben bé quatre horetes esperant poder parlar amb un personatge de la Generalitat. Rebuda que fou, expressà quin era l'objecte de la seva visita : els llacers li havien pres un gosset que s'estimava molt i desitjava que li tornessin sense pagar multa.

Això de si ja té gràcia. Però els lectors n'hi trobaran més si saben que la persona a la qual la dama anava a demanar això, era... el conseller de Cultura, Ventura Gassol!

El truc de l'enxufista

A l'Ajuntament va entrar, en temps *straperlista*, un temporer especialitzat a inventar trucs per a no fer res.

El segon o tercer dia d'estar a l'oficina, cap allà a les onze, se'n va al seu cap i li diu :

—Vaig ací a la cantonada...

L'altre es va pensar que l'home volia anar a esmorzar o a beure un refresc. I amb el cap li féu un gest d'aquiescència.

Ja no van veure el funcionari en tota la resta del matí.

L'endemà, es repeteix l'escena. I així, tres o quatre dies, fins que el cap, els primers dies distret, s'adonà de la fugida.

—Escolti! — li digué —. Vostè ve a les onze, em diu que se'n va a la cantonada i ja no torna. Què hi va a fer a la cantonada?

I l'altre, amb un aplom digne dels temps en què ocorria aquesta anècdota :

—Res — contestà senzillament —. Es que hi visc!

Un mal negoci

Alguns regidors sitgetans assistents a la segona representació de *La Passió*, la qual tingué lloc dimarts passat, a la meitat de l'espectacle s'aixecaren per anar a fer acte de presència a la sessió municipal que en aquella mateixa hora es celebrava. Com que sembla que això fou un pretext per estalviar-se les sis hores de presentació i, d'altra banda, la darrera sessió municipal durà no menys que set hores llargues, trobem justificadíssima l'exclamació d'un dels desertors de les butaques del Prado :

—Jo sí que he sortit del foc per caure a les brases.

Anècdota al marge

Aquesta sessió municipal sitgetana fou pròdiga en saboroses anècdotes, el protagonista més destacat de les quals fou el tradicionalista senyor Cartró, que es passà tota la nit oposant aquesta frase de circumstàncies a les múltiples acusacions de l'oposició :

—I bé, senyors ; d'aquest assumpte n'estic al marge.

Un del públic, irritat per aquesta insistent crisi d'oratòria, va deixar anar la següent imprecació :

— I no hi hauria manera de baixar del marge una estoneta?

Falsa alarma

Entre el públic que assistia a la sessió municipal hom descobrí un personatge inèdit en aquella mena d'espectacles. Com que no es tractava de cap individu de la localitat i per tant, tota identificació resultava difícil, aviat l'alarma s'anà apoderant de tot el consistori :

—Deu ésser un inspector de la Generalitat — digueren els regidors més fantasiosos.

I a partir d'aquella afirmació la sessió adquirí un ritme assenyat i els debats es caracteritzaren per una cautela i un nerviosisme que el públic no atinava a explicar-se.

L'endemà, però, hom pogué sortir de dubtes. El misteriós personatge era un viatjant de comerç que havia assistit a la sessió amb el simple propòsit de matar l'estona.

D'ON VE, ON VA, DE QUÈ SERVEIX?

Tot l'or del món

Quan es parla de l'or del món, es pensa en el de les joies i dels objectes d'art, però es pensa, sobretot, en l'or que guarden els bancs d'emissió. Banc de França, Banc d'Anglaterra, Bancs Federals dels Estats Units, etc. Aquest or dels bancs ocupa més lloc en la vida econòmica que no pas el dels orfebres. Cada any, d'altra banda, els bancs d'emissió absorbeixen molt més metall groc que no pas l'orfebreria o les indústries de luxe totes plegades.

Però, es té una idea exacta del que representa aquest estoc monetari? Si tot l'or dels bancs d'emissió del món estigués concentrat a París, quin lloc hi ocuparia?

Sistema primitiu de tractament de les arenes auríferes

En aquests primers mesos de 1936, l'estoc d'or del conjunt dels bancs d'emissió representa una mica menys de vint mil tones. Donada la densitat de l'or (19'3), això no faria un volum molt considerable.

Imaginem que es fongui tot aquest metall en un sol bloc, una esfera, per exemple. Aquesta esfera d'or tindria sis metres de radi.

Si es preferís la forma cúbica, aquest cub d'or tindria deu metres de costat. Cabria en una placeta ben petita de París. No faria pas més que una caseta de planta baixa i un pis.

Vetaquí tot l'or de tots els bancs d'emissió del món : una massa molt menys alta que un immoble modern.

I és sobre aquesta base estreta que reposen, des d'uns quants segles ençà, els bescanvis, la prosperitat o l'estretor dels homes.

La part de França en l'or mundial

En relació a l'or monetari mundial, què representa l'or del Banc de França?

El Banc de França té actualment 65 mil milions, en peces i en llengots. Això fa un total de 4,000 tones i correspon a un xic més de la cinquena part de l'or monetari mundial.

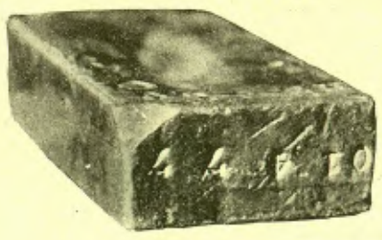

Un llengot d'or del Banc de França

Es un estoc que supera el de tot altre banc d'emissió, exceptuant els Bancs Federals dels Estats Units. Però, fos en un sol bloc, l'estoc d'or del Banc de França no representaria sinó una esfera de menys de quatre metres de radi, o un cub de sis metres de costat.

Tot just bastaria per al pedestal d'una estàtua una mica imponent.

Però sobre aquest pedestal d'or descansen tota l'activitat econòmica del país, el prestigi del bitllet de banc i l'esdevenidor del franc.

Repartit entre tots els francesos, l'or del Banc de França permetria de distribuir uns cent grams d'or per habitant. Quinze lluïsos d'abans de la guerra. Només hi ha un altre país, Suïssa, on les reserves d'or siguin tan elevades per habitant. Però si les colònies haguessin de participar en el repartiment de l'or francès, només tocarien a quaranta grams d'or per cap : sis lluïsos d'abans de la guerra.

En les mans d'un particular, una peça d'or de cent francs val cent francs. I prou. Guardats en els soterranis de l'Institut d'Emissió, aquests cent francs d'or són penyora de més de cent francs de bitllets de banc i de crèdit. Es per això que l'or monetari es troba generalment concentrat en els bancs d'emissió. El desenrotllament del crèdit en surt facilitat.

A Alemanya, les reserves d'or per habitant són inferiors a un gram. L'estoc del Reichsbank és quasi nul : oficialment només representa 500 milions. La moneda alemanya s'aguanta sobre la dictadura de l'Estat més que sobre l'or del Reichsbank.

L'estoc mundial d'or augmenta només d'un 3 per 100 per any

L'estoc mundial de metall groc no creix sinó lentament, perquè la producció anual és feble en relació al tonatge ja en circulació. Aquesta lentitud en la creixença de l'estoc és, d'altra banda, una de les condicions de l'estabilitat dels cursos. Càlculs minuciosos han permès d'establir que l'estoc mundial augmenta a penes d'un 3 per 100 cada any.

Sobre aquesta xifra àdhuc s'ha basat una llei :

Quan la producció anual és igual a 2'80 per cent de l'estoc, la situació monetària és normal i els preus romanen estables. Si s'estableix per sota de 2'80 per cent, es té la impressió que l'or manca ; els preus baixen, els deutes s'afeixuguen, els afers s'enrareixen, les fallides es multipliquen : és la crisi. Per sobre de 2'80 per cent, al contrari, hi ha inflació d'or, els afers s'animen i els preus pugen.

Es així com en el segle XIX, quan foren descoberts els jaciments d'or de Califòrnia, els del Klondyke o els de l'Africa del Sud, cadascun d'aquests descobriments determinà una represa mundial dels negocis i una alça dels preus. I uns quants segles abans, l'esplèndida florida del Renaixement no coincidí amb el descobriment d'Amèrica, que féu afluir a Europa el «fabulós metall» tret del Nou Món?

Però aquesta llei de l'or només funciona quan els pobles es sotmeten al règim del patró or. Perd naturalment molta de l'autoritat que té, quan el patró or és abandonat per la majoria dels països del món, com ho és avui. Resulta debades que la producció mundial d'or bati actualment els seus rècords precedents : els preus mundials no són estimulats com ho serien en un període monetari normal.

Es que avui hi ha més de cinquanta països que han abandonat el patró or i dotze en què el patró or, tot i essent legalment mantingut, no és més que una ficció.

35 mil milions d'or tesauritzats pels particulars

Hi ha també particulars que es dediquen a una intensa tesaurització d'or, la qual cosa contribueix a pertorbar els moviments del metall.

Tradicionalment, India, Xina i Egipte tesauritzen l'or. Es llur manera de fer economies. A l'Orient, és compra una peça d'or o un llengot, com nosaltres obrim una llibreta a la Caixa d'Estalvis.

Però l'Occident també tesauritza. La inquietud actual ha fet sorgir a Europa una tesaurització de l'or. S'estima que, des de la crisi, els particulars tenen un estoc d'or que s'ha evaluat en 35 mil milions de francs : llengots, napoleons, àguiles, sobirans, etc.

Quasi la meitat d'aquest or ha sortit del continent buscant refugi a Londres, on es troba en forma de dipòsits en les caixes fortes dels bancs anglesos. Aquest or tornarà un dia o altre a la circulació, quan haurà renascut la confiança internacional. Aleshores farà un gran paper en la represa dels negocis. De moment, està com si diguéssim esterilitzat, i aquest atur voluntari dels milers de milions contribueix evidentment a l'atur forçós dels homes.

Quins són els principals països productors d'or?

En quatre-cents trenta anys, la producció mundial d'or ha estat d'una mica més de 39,000 tones, o sigui d'una mica menys de cent tones anuals.

L'Africa del Sud té el primer lloc en la llista dels països productors. Adhuc assegurà tota sola, l'endemà de la guerra, més de la meitat del proveïment mundial.

L'any 1915 havia constituït un any rècord per a la producció mundial d'or. Les seves xifres són superades avui. Ho són sobretot per l'entrada en joc de productors nous : Canadà i Rússia. La Rússia soviètica, que s'ha posat al segon lloc dels països productors, ha extret, en 1934, 4,224 milions d'unces d'or, contra els 900 milions escassos que n'extreia sis anys abans. La progressió és impressionant. I està cridada a prosseguir. La importància d'aquesta producció d'or explica per què recentment Moscú ha fet de la moneda soviètica una moneda d'or, definida en relació al franc francès.

Què se'n fa cada any de l'or extret de les mines? L'any passat, aquest or representà quinze mil milions de francs. Quin ha estat el seu destí?

La major part se'n va a usos monetaris. S'ha calculat que durant els vint anys que han precedit a la guerra, el 25 per cent de la producció mundial d'or havia estat adquirit per les arts industrials. India, Xina i Egipte n'havien absorbit el 17 per cent, per a tesauritzar. El 58 per cent restant ha anat a la Moneda.

El paper de l'or com moneda internacional : el pèndol regulador

Com instrument monetari, l'or és un mitjà de pagament i al mateix temps una mena de pèndol regulador. Almenys quan el patró or funciona normalment : constitueix una disciplina.

Com instrument de pagament, l'or no és pas indispensable en els bescanvis interiors. Però es sap que està present darrera el bitllet de banc, i aquesta presència fa el seu paper.

En els pagaments internacionals, l'or permet d'arranjar entre països els saldos deutors. Un país compra a fora més del que ven? Podrà quitar-se, ja utilitzant la seva cartera de valors estrangers, ja amb emprèstits. Si queda un saldo, tramet or, única moneda que té curs en tots els mercats.

El transport d'or en l'interior d'un banc nordamericà

O, més aviat, no pren la iniciativa d'expedir aquest or : l'èxode del metall groc es fa per ell tot sòl, pel joc automàtic dels pagaments internacionals. Un país deutor veu minvar la seva reserva. Però aquesta minva li és un advertiment, si no un senyal d'alarma. Li revela que potser va en camí d'empobrir-se. Avisa alhora l'opinió pública i les autoritats monetàries del país.

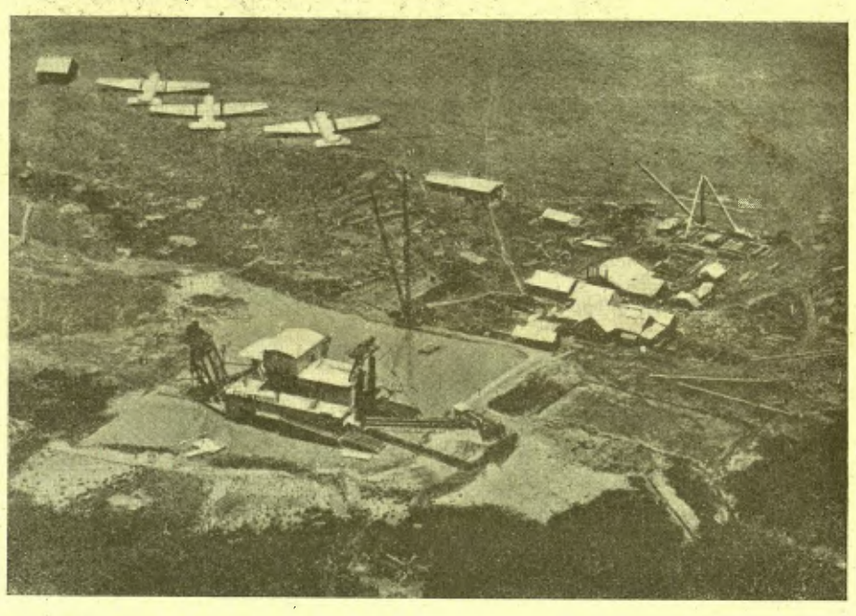

Explotació aurífera a la Nova Guinea

Al mateix temps, aquesta minva restringeix els seus mitjans de despesa i, per tant, posa un fre espontani al seu endeutament. Car les sortides d'or comporten una reducció corresponent en la circulació dels bitllets als quals aquest or feia de penyora. Tot seguit hi ha contracció de crèdits. El diner puja. La banca eleva la seva taxa de descompte, en relació amb aquesta pujada de les disponibilitats. En una paraula, hom es troba en presència d'una dieta monetària, condició de la tornada a la salut.

Gràcies a aquests moviments d'or i a llur influència sobre el crèdit, les diferències de preu es troben disciplinades i es manté una certa constància en el poder adquisitiu. Aquest anivellament no es produeix tan sols d'un any a l'altre, sinó d'un país a l'altre. Les mercaderies s'encareixen de cop en el mercat, pel joc de l'especulació, per exemple? Aquests preus alts atreuen els productes estrangers. S'importa més. Després cal pagar aquestes importacions excessives. Les sortides d'or que en resulten disminueixen el poder d'adquisició nacional. Els preus que s'havien inflat es rebaixen. Les operacions especulatives es liquiden. L'equilibri, pertorbat un moment, aviat és automàticament restablert.

(*Acaba a la pàgina següent.*)

Gestes Glorioses

BYRD AL POL SUD

Les revistes científiques comencen a difondre els resultats de l'última expedició al Pol Sud, portada a cap per l'almirall Byrd en companyia d'un grapat d'homes abnegats que sojornaren mesos i mesos entre les neus.

Byrd, aïllat dels seus companys, hagué de viure llarg temps en una cabana voltada de gels, sofrint les emanacions d'una estufa de petroli que lentament intoxicava el seu organisme. Meravellosa gesta, digna dels majors elogis.

Un esforç d'aquesta mena només és capaç de fer-lo un home sà i optimista, lliure de dolors i molèsties.

El producte que com cap altre allibera el nostre organisme de depressions, fatigues i decaïments és CAFIASPIRINA. Una o dues tauletes de CAFIASPIRINA són suficients per a restablir ràpidament el nostre benestar i tornar-nos l'optimisme que fa falta per a triomfar en la vida.

CAMISERIA FITO
CAMISER ESPECIALISTA
ÉXIT EN LA MIDA
JAUME I, 11
Telèfon 11655

GUTENBERG, S. A.
Fàbrica de maquinària per a les Arts Gràfiques
Nàpols, 215 - Telèfon 55723
BARCELONA

D'ON VE, ON VA, DE QUE SERVEIX?

Tot l'or del món

(*Ve de la pàgina anterior.*)

EL PLANETA DESCONJUNTAT

Però aquest mecanisme del patró or només pot funcionar si els principals països del món hi estan lligats. Ara bé, no és pas així des del setembre de 1931, és a dir d'ençà que la lliura esterlina abandonà l'or. Avui hi ha les divises del bloc esterlina, les divises del bloc or i les divises sotmeses a un règim de dictadura: el reichsmark o la lira, per exemple. La unitat monetària del món s'ha trencat. Causes i efectes alhora d'aquest desordre de les mor

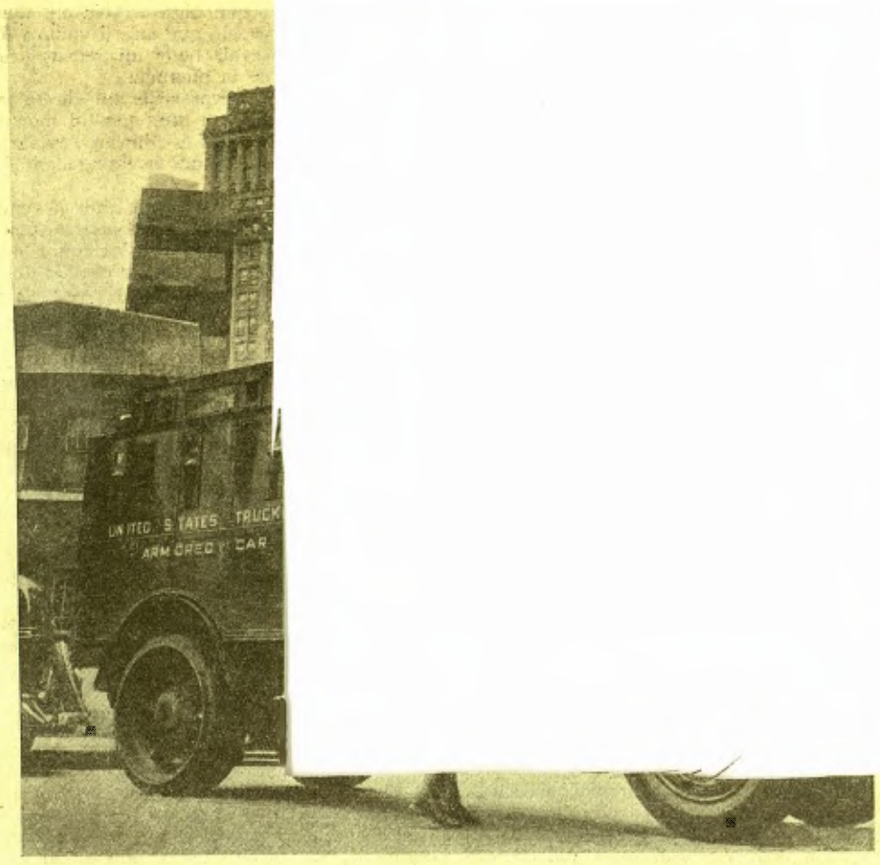

El transport d'or en autos blindats, als Estats Units

reres duaneres es multipliquen, destruint la unitat econòmica del planeta. S'entrebanca la circulació de les mercaderies, dels capitals, de les persones i tot. Cada país es replega sobre seu, amb l'esperança de retrobar així la prosperitat perduda. «Aquests procediments de defensa en els quals totes les nacions han buscat instintivament la ilusió de llur salvació, no fan, en realitat, més que retardar la tornada a la prosperitat — deia J. Tannery, en la recent assemblea del Banc de Franca —. Cap país no és capaç d'arribar, pels seus sols mitjans, a un equilibri durador. Cap no pot esperar d'escapar-se de la solidaritat política que l'uneix amb tots.» En el pla econòmic, aquesta solidaritat portaria aparellada la restauració d'un patró monetari que sigui comú a tots, el qual no pot ésser altre que el patró or.

Des del juliol de 1933, la Conferència mundial reunida a Londres ja es preocupava d'aquesta situació, i votava les dues resolucions següents:

1. Es interès de tots realitzar, així que les circumstàncies ho permetran, l'estabilitat en el domini monetari internacional;
2. L'or ha d'ésser restablert com patró monetari internacional; la data i la paritat són de la determinació en cada cas pel país interessat.

Adoptades per unanimitat, aquestes resolucions daten de prop de tres anys. Han quedat lletra morta. El desordre monetari encara s'ha agreujat. S'ha fet tal que avui no es podria pensar a improvisar una nova Conferència mundial: mancant d'un llenguatge monetari comú, la Conferència no podria ésser altra cosa que una Babel monetària.

Un dia o altre, però, caldrà tornar al patró or, si es vol retrobar les bases tradicionals de la prosperitat internacional. Perquè l'or ha conservat en la crisi tot el seu prestigi. Res no l'ha substituït en la confiança dels individus, ni en el crèdit dels pobles. Però és una força avui paralitzada. L'or és ficat en amagatalls. Es objecte d'embargament. Però el seu paper normal no és pas el d'ésser atresorat pels individus, ni el d'ésser immobilitzat pels governs, sinó el de finançar el comerç del món.

LA POSTA EN CIRCULACIÓ DE LES PECES D'OR

Es veurà aviat les peces d'or entrar en circulació a França?

La llei d'estabilització del juny de 1928 autoritza tot particular a canviar al Banc de França els seus bitllets per or. Però un decret precisa que aquesta operació només pot fer-se amb llengots, el preu dels quals és superior a 200,000 francs. No es tracta, doncs, d'un or amonedat, ni d'un or manejable.

Un govern havia anunciat que aviat serien posades en circulació les peces d'or. Ara fa un any, P. E. Flandin, president del Consell, deia a la Cambra que el govern havia decidit la represa urgent de l'encunyació de monedes d'or i d'accelerar-la, a fi que poguessin circular a mesura que n'hi hagués d'enllestides. La raó d'aquesta decisió era d'ordre psicològic. Es tractava de dissipar un malestar moral posant en mans del públic una mena de garantia material de la intangibilitat del franc.

que feia determinar el públic a anar a buscar uns quants llengots d'or a la caixa principal del Banc de França, rue Croix des Petits-Champs. El secretari general del Banc de França, Pierre Strohl, ha descrit aquest moviment d'or en les taquilles en els termes següents:

«Des de l'acabament de 1931 fins a l'abril de 1935 inclusivament, les cessions d'or de

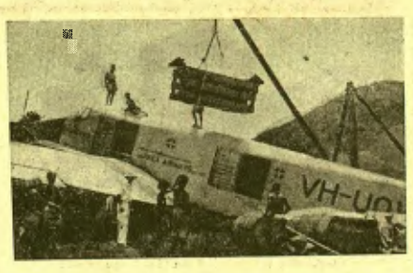

El transport amb Junkers a les mines de Nova Guinea

la caixa principal de la Croix des Petits-Champs, contra bitllets de tot valor, no havien passat d'algunes desenes de milions de francs cada mes. La mitjana mensual havia estat d'11 milions en 1932, 41 milions en 1933, 16 milions en 1934, 41 milions en els quatre primers mesos de 1935. El maig d'aquest darrer any, aquest canvi pujà a 468 milions. Durant la primera quinzena de juny, arribà a 93 milions. A partir del 15 de juny, tornà a baixar a xifres insignificants.»

En el seu informe a l'assemblea del 30 de gener, el Banc de França insisteix sobre la qüestió i es pronuncia, altre cop, perquè siguin posades en circulació les peces d'or, l'encunyació de les quals es fa a un ritme de dos mil milions per any.

Abans de la guerra, la circulació de l'or rutllava sola. Fins i tot el bitllet de banc sovint feia prima sobre l'or, perquè era considerat com un or més manejable i més pràctic que el metall.

Des de la crisi del patró or, aquesta situació s'ha acabat. Els Estats Units han estat el darrer país on l'or hagi circulat lliurement. El president Roosevelt posà fi a aquest règim monetari, ara fa tres anys, quan decidí la desvaloració del dòlar.

Si les peces d'or tornen a ésser posades en circulació a França, França serà doncs l'únic país del món que haurà retrobat el règim metàllic d'abans de la guerra.

A. L. JEUNE

(*Copyright Opera Mundi*)

Societat Espanyola de Carburs Metàl·lics

Correus: Apartat 190 — BARCELONA — Telèfon 73013
Teleg: "Carburos" — Mallorca, 232

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99 % DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova : : ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, Palència i Còrdova : : FERRO MANGANES i FERRO SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces de seda, cotó i altres teixits : : CALEFACCIO INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS ESTUDIS CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

Mirant a fora

Una vergonya

Adhuc admetent que sigui culpable, Hauptmann ha acabat fent-se simpàtic gràcies a la inhumanitat americana, que li ha fet expiar en una sèrie d'agonies un crim que ningú no està segur que hagi comès. La justícia condemna un home a mort; però, en el cas de Hauptmann, l'ha condemnat a estar-hi a prop tres vegades, i no per indultar-lo finalment, com Dostoeivski, sinó per acabar matant-lo.

Això ja és costum als Estats Units. Tothom recorda la llarga agonia de Sacco i Vanzetti i dels negres de Scottsboro.

Però encara hi ha hagut alguna cosa més forta. Deixem de banda ja la innoble complaença amb què el sensacionalisme periodístic ha aprofitat les engrunes més miserables, tots els detalls dels darrers dies del condemnat, del que feien la seva dona, el seu fill. No pensem que no és improbable que manqui l'empresari que ofereixi un bon contracte a la vidua, per a exhibir-la a l'estúpida curiositat d'un públic morbós, com en el cas de la família Dillinger.

El més innoble de tot, és que sobre l'execució de Hauptmann s'han fet juguesques d'un volum total considerable. Hi ha hagut homes, jugadors o bookmakers, *que han guanyat diners en el moment en què el cos agarrotat de l'infeliç rebia la sotragada elèctrica...*

Decididament, tot americà pot rebre la ració de calories i vitamines que li correspon; tota casa dels Estats Units pot tenir calefacció, cuina de gas i installacions sanitàries perfectes. Però la civilització, allò que a Europa en diem civilització, és alguna altra cosa que tot això.

L'electrocució

Les experiències sobre els efectes fisiològics de la descàrrega elèctrica daten del segle XVIII. Priestley fou el primer de realitzar-les. Marat s'hi interessà molt i proposà, amb «el més viu desig d'ésser útil als homes», l'experimentació sobre animals. Un segle més tard, es presentava al Senat francès un projecte de llei sobre l'aplicació de la pena de mort mitjançant l'electricitat. (Per aquell temps, els gossos vagabunds recollits per París eren morts per asfixia amb gas de l'enllumenat.) El projecte, de moment, fou abandonat.

En 1867, un senador de l'Estat de Nova York i advocat de la Societat protectora d'animals, Gerry, proposà la mort per l'electricitat en tota la jurisdicció dels tribunals de Nova York. Les experiències foren jutjades satisfactòries, però l'electrocució no fou implantada fins per cap d'any de 1899.

Tot just en vigor la llei i fabricat el primer aparell, sorgiren dificultats imprevistes. Els fabricants de les dinamos productores del corrent, amb la temença que un semblant ús de llurs màquines fes una contrapropaganda, feren mans i mànigues per a impedir la primera execució pel nou sistema: la d'un tal Kemmler, que estant borratxo havia assassinat la seva amant.

Entre polèmiques de premsa, pressions, entrebancs legals i de tota mena, la mort de Kemmler fou ajornada de setmana en setmana durant quinze mesos.

El turment que conegueren Sacco i Vanzetti i darrerament Hauptmann, doncs, fou inaugurat al mateix temps que la nova forma d'execució capital.

Ofici perillós

Un dels pocs homes dels Estats Units que no sap quina cosa és l'atur forçós, és Robert Elliot, executor oficial dels Estats de Nova York, Nova Jersey, Massachussetts, Pensilvània i Delaware.

El nom d'aquest modest, però important, funcionari judicial ha pres, amb motiu de la mort de Hauptmann, una indiscutible popularitat.

Elliot no és gaire jove. Passa dels seixanta anys. D'ençà que es dedica a aquest macabre ofici, ha enviat a l'eternitat més de dos-cents condemnats.

L'home treballa poc. Però ha de viure vigilat... per la policia. Ara, ha rebut un gran nombre d'anònims amenaçant-lo de mort. Pocs dies després d'haver executat aquells dos desgraciats italians nomenats Sacco i Vanzetti, una bomba li enderrocà totalment la casa on vivia. No obstant, Elliot en sortí indemne.

Dos virreis alhora

El 22 d'aquest mes arribarà a les Indies el nou virrey, lord Linlithgow, i hi trobarà el seu antecessor, lord Wellington.

Això és únic en la història de l'Imperi, car durant algunes hores l'India tindrà dos virreis. Els poders del virrei, en efecte, entren en vigor tan bon punt posa els peus al territori indi i s'acaben així que n'és fora.

Fins ara, les coses s'arranjaven de manera que el paquebot on s'embarcava l'antic salpava al moment que arribava el que duia el nou virrei.

Però la situació actual de l'India és tal que ha fet necessària una entrevista entre lord Wellington i lord Linlithgow.

Canòdrom Guinardó

CURSES DE LLEBRERS

els dijous a la tarda, dissabtes tarda i nit i diumenges matí i tarda

(Taxis gratuits de Plaça Catalunya Banc de Vizcaya fins al Canòdrom)

La Hiparxiologia dels Xiquets de Valls

Tots sabem que la ciència catalana, fundada a les terres de la nostra llengua per Ramon Llull, que l'anomenava *Gran Art* com nosaltres, a ús i costum de bon modern, l'anomenem *Hiparxiologia,* té la glòria d'haver establert les relacions entre els éssers de l'escala que va de la matèria a l'esperit, que són les dues úniques substàncies que coneixem perquè, a desgrat d'ésser d'essència desconeguda, omplen tota l'existència coneguda. L'una pot operar sense coneixement, l'altra pot operar amb coneixement. Ramon Llull, fundador de l'edifici de la nostra ciència, va ésser el qui hi va posar l'escala per tal, com deia ell, de poder pujar i baixar per tota l'existència coneguda i poder-la estudiar. L'escala ontològica que fins aleshores per tots els filòsofs, Aristòtil el primer, no era res més que una classificació, per Ramon Llull entrava a ésser una relació. La classificació començava a servir d'escala. Ja era hora.

El seu gloriós deixeble, Ramon Sibiuda, la va perfeccionar deduint-ne conseqüències tan importants com l'existència dels àngels. Nosaltres, valent-nos dels progressos de la ciència moderna, que ells malauradament no coneixien, perquè si els haguessin conegut, la Hiparxiologia ja faria segles que seria feta, i nosaltres ja no ens hi hauríem de trencar el cap com ara, l'hem portada a la precisió científica que demana, reduint-la d'escala ontològica a escala ontobiològica, ço és, d'escala de tots els éssers a escala de tots els éssers vivents, o sigui a escala de la vida, eliminant-ne la matèria pura, que no presenta contenció d'esperit, i afegint-hi el graó dels protozoaris o éssers microscòpics intermedis entre el vegetal i l'animal, que ells no podien conèixer perquè encara no s'havia descobert el microscopi. Podem dir que nosaltres hem reduït l'escala monumental de pedra de Ramon Llull i l'escala de pedra i fusta de Ramon Sibiuda a una senzilla escala de mà.

La reducció de l'escala ontològica a escala biològica té l'avantatge d'anar al gra i de trobar el punt just de les relacions entre l'esperit i la matèria i fer-ne l'eix de la Hiparxiologia, que, com ja van veure els dos Ramons, és l'espinada o columna vertebral de la ciència universal.

En l'escala biològica trobem en el primer graó, el vegetal, esperit absolutament fusionat amb la matèria; en el segon graó, el protozoari, que presenta les primeres manifestacions espirituals; en el terç graó, els animals, que ja presenten grans augments d'aquesta manifestació; en el quart graó, l'home, que presenta la manifestació espiritual més alta que coneixem, i en el graó cinquè hi podem suposar l'àngel o esperit pur, completament separat de la matèria, antípoda natural de la planta. Ramon Sibiuda, que, com hem dit, suposava l'existència dels àngels, deia que si hi havia éssers purament materials com la pedra i després en venien d'altres que escalonadament anaven essent cada vegada més espirituals fins arribar a ésser mixtes d'esperit i matèria com l'home, hi havia d'haver també éssers purament espirituals com l'àngel. Nosaltres, admirant aquesta teoria tan lluminosa, la reduïm a la reducció que hem dit que hem fet de l'escala, reduint-la a escala de la vida, prescindint de la matèria inorgànica. Ramon Sibiuda, per les raons que hem dit, dedueix l'àngel de la pedra. Nosaltres el deduïm de la planta. Si ell deia que la pedra és matèria pura i l'àngel és esperit pur, nosaltres concretem i diem que si la planta és l'esperit absolutament fusionat amb la matèria, l'àngel és l'esperit absolutament separat de la matèria. Demés, ell deia que l'àngel era o podia ésser un esperit de creació directa, ço és, creat o nascut fora de la matèria, i nosaltres, com tothom sap, diem que l'esperit apareix com creat o almenys nascut en el primer graó de la matèria orgànica, que és el vegetal. Si per Sibiuda l'àngel era l'esperit que no havia passat per la matèria, per nosaltres, al contrari, és l'esperit que no sols hi ha passat, sinó que nascut planta, mor i neix àngel. Els qui han llegit la nostra *Hiparxiologia,* resumida per En Pla, ja ens entenen.

Doncs bé, senyors i senyores, si Catalunya té la glòria, única al món, d'haver alçat davant de tothom l'escala de la vida, que amb el temps imposarà el pensament filosòfic català al món, o si no ja ho veurem, també té la glòria d'haver-ne fet una representació de carn i ossos. La nostra Catalunya, mirall mai entelat de la realitat, no s'acontenta concretant els fets reals i positius en l'ordre científic, sinó que els concreta en l'ordre material, amb carn humana.

Valls, la pàtria de tantes eminències catalanes, entre les quals destaca el nostre estimat i admirat amic En Jaume Mercadé, el gran pintor i gran joier del Passeig de Gràcia, que pinta com si joiés i joia com si pintés, que és precisament el qui en vida del pintor Canals ens va fer, al mort i a nosaltres, el gran honor i la gran mercè de fer-nos conèixer Valls, precisament en una data històrica per Catalunya, el dia 13 de setembre de l'any 23, portant-nos a casa seva mateix, malauradament els mateixos dies que hi va morir el seu pare, és també la pàtria dels Xiquets, els homes que han descobert la representació de l'escala de la vida, pujant de peus els uns damunt dels altres per fer castells, torres i pilars humans al so de l'espinguet de la gralla.

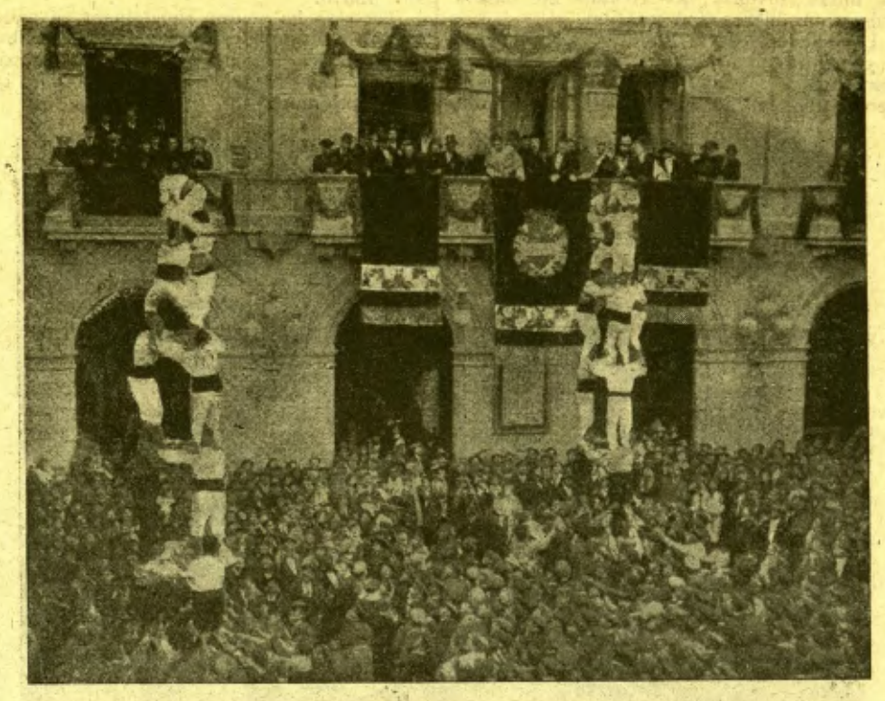

Hiparxiòlegs sense saber-ho davant la Casa de la Vila de Valls

No es pot somiar una imatge més plàstica ni més respiratòria de l'escala ontobiològica de la Hiparxiologia o ciència universal catalana, que la que ofrenen els Xiquets de Valls. Allí hi ha carnalment representades les relacions entre l'esperit i la matèria descobertes per la ciència nostrada. Els Xiquets de Valls són l'escala de la vida tan viva com la de la realitat.

Els del peu, que, amagats entre la multitud que contempla els castells, aguanten tot l'edifici dels castellers, agafant-se els uns als altres, formant una massa compacta que serveix de fonament al castell, a la torra o al pilar, són evidentment els representants del món vegetal posat al peu de l'escala de la vida que ens aguanta i ens nodreix a tots i que, com diem, és l'esperit absolutament fusionat amb la matèria. En els segons, aquests homes que nosaltres en l'article de *Las Noticias* dedicat als Xiquets de Valls, anomenem cariàtides palpitants, hi veiem el graó dels protozoaris, que és allí on l'esperit dóna els primers senyals de separació de la matèria. En els terços no cal dir que hi veiem el graó animal, on la separació ja és major. En els quarts, tampoc cal dir que hi veiem el graó humà, on en aquesta vida l'esperit dóna les manifestacions més altes de separació espiritual que podem conèixer, i finalment, tampoc cal dir que, en l'Enxaneta, que és el que fa l'aleta, assenyalant que el castell, la torra o el pilar ja són fets, hi veiem l'àngel o esperit pur, completament separat de la matèria.

El dia que Catalunya es decideixi a portar la seva ciència pel món, no hi pot portar una representació més plàstica de l'escala de la vida que la dels Xiquets de Valls. Valdran més ells que tots els llibres. Direm més: vindrien que ni pintats com a número final de les cerimònies religioses de la religió que, com saben els nostres lectors, es desprèn de la Hiparxiologia. Desafiem totes les religions del món que puguin tenir una apoteosi de les seves cerimònies comparable a la que els Xiquets de Valls donarien a la religió catalana. Sembla que la nostra terra, iluminada per l'escala lulliana, presentís la cerimònia de la religió que neix de la ciència universal. Els Xiquets de Valls hauran estat els primers sacerdots de la nostra religió.

Suposem que els dos primers pisos i la planta baixa dels Xiquets no es donaran per ofesos perquè els hàgim comparat a les plantes i les bèsties, perquè si llegeixen la nostra Hiparxiologia en el *Manual* de l'amic Pla, veuran que tots els que ara som homes, el més probable i lògic és que abans vam ésser vegetals, protozoaris i animals, tal com després serem àngels o enxanetes del cel, que quan farem l'aleta no serà com ara per tocar-lo amb la mà des de la terra, sinó per nedar-hi com el peix a l'aigua.

Pensin finalment que els homes no sols ens podem comparar a les plantes i a les bèsties, sinó que, quan dormim com una soca, retornem a l'estat vegetal com ho diu la mateixa paraula.

FRANCESC PUJOLS

FITO
CAMISER ESPECIALISTA
EXIT EN LA MIDA
JAUME I, 11
Telèfon 11655

CASA REÑE
COPIES a màquina
CIRCULARS
amb multicopista a preus reduïdíssims
MONT-SIÓ, 18, pral. - Telèf. 18053

EL CINEMA

AQUESTA SETMANA

Una història del cinema

Avui ja podeu llegir una història del cinema. I àdhuc més d'una, vull creure. Amb tot, aquesta és una història feta més per ésser vista que per ésser llegida. Per això la millor història del cinema no hauria d'ésser un llibre, sinó un film.

Una història de la literatura pot ilustrar el comentari amb l'ajut de textos. I Virgili, Cervantes o Claudel poden, d'aquesta manera, estar presents en el llibre. Una història de la pintura pot imposar-se amb les seves reproduccions més o menys reeixides dels grans mestres. Però quan llegim una història del cinema i per tot comentari gràfic trobem un «retrat» de Douglas o de Mabel, oh! aleshores ens trobem ben desprovists de la cosa més essencial i més viva.

Res no pot substituir la visió dintre del fet cinematogràfic. El cinema, com la música, resulta ésser una cosa terriblement concreta. Per això no podreu mai suggerir a algú el que foren les grans pellícules de Douglas, si no les ha vistes mai. No hi ha altre camí que recórrer als textos, vull dir a les imatges. Es per això que una història del cinema no es pot concebre sinó dins la línia en la qual es situa el bell documental de l'Educational Pictures que amb el títol *La història del cinema* ha començat aquesta setmana a projectar-se al Publi-Cinema.

Naturalment, ja podeu pensar l'esquemàtic que deu resultar aquest film si us diem que dura escassament una hora. Tothom el trobarà massa curt. Hi ha tantes coses a veure! O millor dit, a reveure!

Perquè aquest és el cas. La història ací és contemporània. Es quasi, per a gran part del públic una qüestió de memòria. I que emocionant de recordar! Cada etapa de la nostra vida va lligada a un moment determinat del procés cinematogràfic, puix que el cinema ens ha ocupat sempre una pila d'hores.

Els films de prestidigitació d'un començament, perduts entre els records de la nostra infància, i que passaven al cinema Napoleon i més tard a la Sala Mercè. Meravelles que no s'han repetit. El cinema ha abandonat aquella ruta en la qual tantes i tantes coses podia realitzar.

Després, són les comèdies de Mac Sennett amb el seu equip de banyistes, entre les quals no sabíem encara distingir — ni nosaltres, ni Mac Sennett — les que havien d'ésser anys després les primeres *stars* del cinema.

I al mateix temps els *cow-boys*. I plasmant d'una manera definitiva l'ideal de l'heroi modern, realitzant un miracle d'entusiasme i de bondat, el Douglas d'*El Signo del Zorro*.

Tot això ho veureu ràpidament en aquest documental, molt hàbilment muntat a base de preciosos fragments extrets dels arxius cinematogràfics americans. Creieu-me que és emocionant.

Un antic film còmic d'Emil Jannings

L'escena central de *La Gran Parada*, les primeres imatges de Lillian Gish, fragments d'*El Naixement d'una Nació*, escenes típiques dels darrers temps del mut, i finalment, entre un devessall de sons de tot ordre, la figura i la veu d'Al Jolson, el primer que cantà davant el micròfon.

Quant a l'invent del cinema, la història ací és purament americana. Els Lumière figuren a títol de primers productors. Però l'invent resulta ésser el fruit d'una sèrie de descobertes americanes que centralitza Edison.

Inútil dir que em manca erudició per entrar en controvèrsia. Crec que formo part del Comitè Pro-cinema que ha d'homenatjar Louis Lumière; però, la veritat, no tinc temps per investigar fins a quin punt l'homenatge és pertinent.

El film comporta així mateix una enginyosa evocació dels precedents del cinema, evocació que ens obliga a anar fins als egipcis dels temps faraònics, i una mena d'epíleg, quasi quasi sideral, en el qual el *speaker* fa pronòstics quant al futur del cinema. Si poguéssim capturar les ones lluminoses que ara deuen passar per la constellació d'Orió, potser podríem veure Napoleó? Potser...

Les reflexions que suggereix un film així, tot i la seva brevetat, són incalculables. Es tota la teoria del cinema que es troba en qüestió. Matèria doncs no d'un article, sinó d'un llibre.

N'hi ha una tanmateix d'inevitable, i que segurament molts es formularan. I és que el cinema va néixer sonor. Edison quan pensava realitzar el cinema el comprenia sonor. La idea de reproduir el moviment sense acompanyar-lo al mateix temps dels sorolls corresponents li semblava una idea pueril. El que succeí fou que l'aplicació del so marxava lentament, mentre que la captació del moviment era un problema altrament senzill, i ocorregué que, engrescat pels progressos de la imatge, hom es desinteressà del comentari sonor, fins al punt de no creure'l interessant. Mandra, heus ací!

I així varen passar trenta anys. Fins que els germans Warner, amb un legítim afany de guanyar diners, estimularen l'aplicació pràctica dels darrers resultats científics sobre l'enregistrament sonor.

Heus ací, doncs una història estranya. I ara, aquesta setmana, diuen que les figures surten de la pantalla d'Actualitats. Encara no ho he vist, però no em costa gens de creure-ho. Si els savis no s'afanyen, em sembla que em moriré sense haver vist Napoleó, però en canvi estic ja preparat que Greta Garbo em faci pessigolles sota la barba!

Tot plegat, res. Un nou capítol de la història del cinema!

JOSEP PALAU

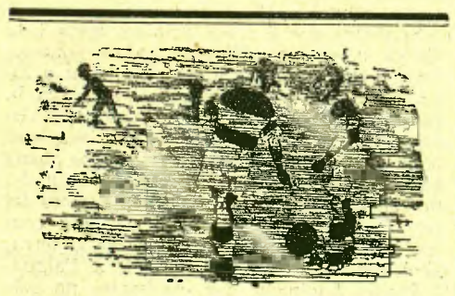

FUTBOL ENTRE LA BOIRA

—Vigila la pilota mentre vaig a veure cap a on cau la porta contrària.

(*The Passing Show*, Londres)

Els principals (!) crítics cinematogràfics i l'estrena de «Tempesta sobre Mèxic»

Una singular i involuntària marrada en el camí que de les mans del seu autor a la impremta havia de seguir aquest solt, impedí la seva publicació en el número anterior, com li pertocava. Les dates que s'hi citen, doncs, han d'entendre's considerant-lo escrit per a aparèixer la setmana passada.

Abans de dilluns a la nit, a la premsa i per la ràdio, s'anuncià que els crítics cinematogràfics patrocinàvem la presentació de *Tempesta sobre Mèxic*.

No existint una agrupació de periodistes cinematogràfics, és que el senyor Castellví, que presentava el film, havia consultat un per un els qui fem de periodistes cinematogràfics, demanant el consentiment necessari? No. Més encara: els companys que assistírem a la prova que tingué lloc el dissabte, quan la cosa ja s'havia propagat als quatre vents, estàvem lluny de concedir el nostre beneplàcit al *tinglado* publicitari del senyor que presentava el film.

No sabem per quines raons el gremi dels crítics cinematogràfics no ha de gaudir del mateix prestigi que les altres classes periodístiques i aleshores, no ens expliquem com tan a la lleugera pot utilitzar-se el nostre crèdit sense una prèvia i formal consulta en regla.

Però el cas pitjor és que, com que sembla que a darrera hora arribaren al senyor Castellví algunes queixes, aquest senyor, en lloc d'excusar-se i reconèixer amb lleialtat que potser havia incorregut amb una precipitació excusable per l'entusiasme que sembla que sent per l'obra de Eisenstein, rectificà el anuncis, substituint la frase «crítics cinematogràfics» per la de «principals crítics cinematogràfics».

Ens abstenim de comentaris. Altrament, no ens molesta gens ni mica que el director de *Abajo los hombres* no ens qualifiqui entre els principals crítics cinematogràfics. Solament trobem graciós que sigui precisament un productor el qui per primera vegada surti amb qualificacions tan sorprenents.

JOSEP PALAU

NOTÍCIES CURTES

Es diu que Eisenstein, que havia caigut en desgràcia després del seu viatge a Mèxic, roda actualment un film, i que, contra el costum soviètic, és interpretat per actors professionals.

— En *Dodsworth*, segons la novella de Sinclair Lewis, els protagonistes seran Walter Huston i Ruth Chatterton.

— La vida de Marie Bashkirtseff, batejada *Notre Dame des Sleepings* per Barrès, ha passat a la pantalla en un film vienès (protagonista, Lily Darvas), el nus del qual són els amors, engruixits, de l'heroïna amb Maupassant.

— Sembla que *La revolta del «Bounty»* és un gran film. Els vaixells de vela són tan fotogènics, que no fóra estrany una gran producció de pellícules d'aventures marítimes. N'hi ha símptomes.

— A Amèrica es rodarà una pellícula sobre la guerra: *Wooden crosses*, escrit especialment per William Faulkner. Howard Haroks, Fredric March i Warner Baxter figuren en el repartiment.

— El film de René Clair, *Fantasma per vendre* (almenys aquest és un dels títols que estan en llista per a la seva presentació a Barcelona), ha batut tots els rècords del cinema Four Star, de Hollywood.

Films estrenats

Ens pensàvem que aquests dies tindríem ocasió d'emocionar-nos. Ja fa temps que trobem a faltar films de talla. Ens en convenen almenys un parell cada mes. S'havia dit que s'estrenarien *Desig* de Frank Borzage i *Or en el Pacífic* de James Cruze, però aquests films que havien de donar el cop aquestes festes, no han arribat a temps.

No direm mal dels films que s'han estrenat per no agafar fama de rebentistes. Altrament la veritat és que quasi mai no parlem mal de les pellícules. El que passa és que parlem sobre molt poques. I tampoc en aquest cas seria just malparlar dels films que s'han estrenat.

Dos d'ells són almenys força divertits... frívols, això sí! Ens referim a *Broadway Melody 1936* i *Barret de copa*. Quant a *El Gondoler de Broadway*, és un film que significa dues coses: una magnífica utilització dels decorats de Venècia que, ai las!, a Hollywood tenen ben amortitzats, i una intencionada diatriba entre els blufs publicitaris de la ràdio americana. En aquest terreny els americans es pinten sols.

En *Rebel* podeu veure Shirley Temple que te una entrevista, sabeu amb qui?... Doncs amb el president Abraham Lincoln. Què us crèieu!

A propòsit d'això és bo recordar que Shirley Temple obtingué un retrat dedicat del president Roosevelt i que algú va dir en aquella ocasió que més li valia a Roosevelt tenir un retrat dedicat de la menuda.

Després de tot, hi ha moltíssima més gent al món que sap qui és Shirley Temple que no pas qui és el president Roosevelt.

Ara, parlant amb el venerable Lincoln, la petita gran actriu de la Fox ha donat el cop de gràcia que consolida del tot el seu prestigi davant els públics de bona pasta.

I ja en podeu haver llegit de llibres importants, que quan Shirley Temple fa l'ullet o somriu, us podeu donar per vençut. La gràcia d'aquesta criatura és irresistible. Aquell que no somriu en *Rebel*, la policia l'hauria de vigilar. Es impossible que sigui una bona persona.

I *La Via Làctia*? El títol és formidable. El protagonista (Harold) és un repartidor de llet a domicili. La protagonista és la Fortuna, o la Providència, o les Parques, com vulgueu. El cas és que el noi està de sort, perquè el que és ell, per ell mateix, ni amb tots els llibres d'Emerson no és capaç de triomfar.

El film és un seguit de *gags*. N'hi ha de bons i altres que no ho són tant. Això sí, són originals i jugats amb una traça consumada per Harold Lloyd, que és un actor que ens ha agradat sempre; encara que damunt d'ell no sigui possible fer filosofia.

Ja veieu que el panorama no fa pas mala cara. Amb tot, el cor ens diu que *Or en el Pacífic* i *Desig* són els dos films que ens convenia veure.

També està a punt d'estrenar-se, pel que es diu, el film sobre la revolta a bord del *Bounty*, episodi històric que ha produït una abundant literatura.

P.

La col·lecció completa de MIRADOR pot consultar-se a l'Arxiu Històric de la Ciutat (Casa de l'Ardiaca)

Cap pel·lícula no pot causar, pel seu art, la seva música i la seva bellesa, l'admiració del públic, com un film de
MARTHA EGGERTH
que supera totes les seves anteriors creacions en
UNA CARMEN RUBIA
que es presenta al
MARYLAND

3 grans figures en un mateix film

Emoció... ironia... bon cinema...
Pròxim dissabte dia 18
ESTRENA al
Fantasio

PUBLI-CINEMA
Passeig de Gràcia, 57. - Telèfon 79681
Sessió contínua d'11 matí a 1 matinada
SEIENT: UNA PESSETA
CURIOSITATS MUNDIALS
Interessants reportatges U. F. A. exclusiu
LA GALLINA SAVIA
Una "Silly Symphony" de Walt Disney
NOTICIARIS D'ACTUALITAT MUNDIAL segons visió PARAMOUNT i ECLAIR JOURNAL exclusiu.
LA HISTORIA DEL CINEMA
(Primera jornada)
Recull els esdeveniments més sortints des de la seva iniciació pels egipcis fins als nostres dies

URQUINAONA
DILLUNS PRÒXIM
ESTRENA

Les mans del gran compositor que assoliren la glòria del seu art i la trista celebritat pels seus crims
Un film sorprenent

EXIT MAI VIST!
ASTORIA
L'espectacle que captiva i delecta, entusiasma i subjuga, encanta i meravella
SOMBRERO DE COPA

amb
Ginger Rogers
Fred Astaire
Música i cançons
Irving Berlin
IMPORTANT!
Sense reestrena fins la pròxima temporada
ES UN FILM RADIO... naturalment!

EL TEATRE I LA MUSICA

LES ESTRENES

Martí de Riquer, *El triomf de la fonètica* (Foment Autonomista Català) — **Amichatis,** *Un senyor de Barcelona* (Principal)

La manera que ha adoptat Martí de Riquer en posar-se a escriure per al teatre l'emparenta molt més amb els antics autors que cultivaven la franca facècia i l'embolic intranscendental que no amb els comediògrafs moderns que, deixant endarrera aquella concepció esquemàtica, exclusivament lineal, es preocupen d'altres problemes i recerquen altres efectes en complexitat i matisació.

Si Riquer va bé o va malament per aquest camí que s'ha triat, l'únic que ens

Martí de Riquer

ho pot dir són els resultats que hi obtingui, i aquests, per a nosaltres, no són pas menyspreables, ni molt menys.

Es evident que aquest gènere de comèdia conreat per Riquer es troba, avui, ja superat en profunditat i perspectiva — Déu meu! del segle XVII ençà —, però no per això deixarà d'ésser bo el que de bo s'hi produeixi, com tampoc deixarà d'ésser dolent el que de dolent hom faci dins els altres, a desgrat de tota l'ambició i tota la pretensió amb què vagi guarnit. I a part que en aquest aspecte — com, ai las! en tants d'altres — no estem pas tan ben proveïts que ens sigui permès rebutjar res que se'ns ofereixi amb solvència literària i intellectual, en ésser-nos presentades les comèdies riquerianes tan despullades d'afectació i de solemnitat, enfront de les infinites que mancades de tota condició estimable ens reclamen respecte i acatament, per força s'han de d'endur tota la nostra simpatia.

Això no vol dir, però, que estiguem tan enamorats de la senzillesa que amb ella ja en tinguem prou i ens quedem satisfets només que es presenti acompanyada, en una obra teatral, de la intelligència, l'enginy, la vivacitat i l'agudesa, sinó que necessitem alguna cosa més, la qual cosa, per a nosaltres, és la condició de coherència i unitat que hem trobat a faltar en *El triomf de la fonètica,* comèdia en tres actes de l'autor de qui parlem, estrenada la nit del dissabte de glòria pel Quadro Escènic Mossèn Cinto, a la sala del Foment Autonomista Català.

Es clar que ens pot ésser dit que, igual que en *Spinoza i els gentils,* l'autor no s'ha proposat res més que acumular incidències còmiques i satíriques al volt d'un embolic de bona geia, al capdavall del qual tot acaba — com és de consuetud en el gènere — de la manera més desitjable. Això, en efecte, ha estat aconseguit, com ho fou, abans, en *Spinoza i els gentils.* Però *Spinoza* concretava més la seva intenció en una direcció determinada, resultava més consistent en el seu tramat, els diversos caràcters tenien més realitat i les diferents incidències eren molt més seguides i lògiques — tot, és clar, dins l'especial convenció en què Riquer ho situava —; és a dir, hom ens portava al desenllaç de la peripècia — entretinguda i divertida com ho pugui ésser la del *Triomf de la fonètica,* però molt més lligada —, a la confusió i penediment dels *dolents* i a llur perdó pels *bons.* En canvi, en *El triomf de la fonètica,* l'alliçonament, o el que sigui, queda totalment esvaït per a reduir-se purament a la realització de la felicitat de tothom, exceptuats dos personatges que no sabem per què han d'ésser més mal tractats que els altres. L'un és l'Humil — el qual és fet desaparèixer per art màgica, ben bé perquè Riquer no deu saber què fer-ne —, i l'altre el bonàs d'Orfeus. Tot això, en el tercer acte, que és el més deslligat i on l'acció és més sotraguejada.

La fertilitat d'imaginació, la correcció i la ductilitat del llenguatge, l'agilitat del pensament, la fluïdesa de diàleg, l'esperit satíric i la força còmica amb què juga els tòpics més estimats dels autors analfabetistes, són en l'obra de Riquer, les qualitats que ressalten més. Especialment, hem de remarcar aquesta falta de respecte amb què tracta els llocs comuns sentimentals i morals pel que tenen de ridículs, estantissos i buits per a un autor que tingui una mica de bon gust i de dignitat intellectual.

Pel que hem expressat més amunt, hom compendrà que no menyspreem el gènere, ans al contrari; però bé hem de dir que ens sembla que Riquer podria intentar alguna aventura més arriscada que aquestes en què s'exercita avui, dirigint la sàtira i la ironia contra alguna cosa que oferís més tossa que aquests personatges de convenció amb els quals ens fa passar tan bé l'estona.

Quant a la interpretació que pel Quadro Escènic Mossèn Cinto és donada al *Triomf de la fonètica,* l'hem trobada bona del tot. Excellent en la seva actuació la senyoreta Sabater i el senyor Mingo, en els dos papers de més pes de la comèdia; la senyoreta Duran, la senyoreta Navarro i la senyora Calderó, com els senyors Borrelles, Bargalló, Enric, Permanyer, Puig, Duran i Massip, realitzaren els llurs amb comprensió i justesa. Felicitem el director senyor Andreu Guixer, puix que bona part hi deu tenir, i no la més petita, segurament.

* * *

Amichatis estrenava, també la nit del passat dissabte, a l'escenari del Principal i per la Companyia Casals-Clapera, la seva comèdia en tres actes *Un senyor de Barcelona.*

Les manifestacions que a propòsit d'aquesta obra ens havia fet l'autor, i els antecedents que d'ell tenim per les produccions que en coneixem, hem de confessar que ens feien témer que aquesta nova producció seva seria alguna cosa dins aquella tònica tan poc respectable per a nosaltres que hom té el vici de dir-ne teatre popular. Teníem por de trobar-nos-hi amb aquells dolls de sentimentalisme, amb aquelles esgarrifances, amb aquells mítings a tort i a dret i sense com va ni com costa, amb aquelles llàgrimes i amb aquelles rialles que són les característiques d'aquella mena de teatre.

Però hem tingut la satisfacció de trobar-nos que *Un senyor de Barcelona* té molt poc de tot això. Evidentment, no és pas una obra intellectual, ni menys intellectualista, no hi ha un gruix d'acció ni un dibuix de caràcters gaire precís, no hi ha idees excessivament noves, ni situacions que ens alarmin per originals, no hi ha profunditats de pensament ni realitat ambiental; tot hi és convenció i tot hi és tallat a la mida d'una sèrie de situacions, sense gran lògica i sense grans preocupacions quant a llur motivació racional. No hi ha cap dubte que totes aquestes coses que ací esmentem eren ben lluny de l'esperit de l'autor en planejar i escriure la seva obra, el qual devia tenir molt més en compte aquelles deu o dotze escenes determinades que no el medi on situa l'acció i el mecanisme pel qual aquesta s'ha de descabdellar donada la situació i la manera d'ésser de cada un dels personatges; però potser per ganes de realitzar dins aquest tipus de teatre alguna cosa que s'allunyés del bruel i de l'esgarip, el cert és que la nova obra d'Amichatis es manté en un to bastant estimable.

Un senyor de Barcelona podria haver estat una bona comèdia de costums, i el paper central un caràcter molt bo, si Amichatis, en comptes de lliurar-se a la seva habilitat cosint escenes l'una darrera l'altra, s'hagués preocupat d'estudiar la realitat, tant de les seves figures com de l'ambient en què les fa moure. Llavors, hauria vist que aquest senyor de Barcelona és ben poc barceloní — però que té trets de personalitat que el fan interessant, encara que es perden perquè no hi responen els altres que el completarien i, més que res, perquè la resta de personatges que l'envolten — especialment el seu propi fill —, mancats de consistència, no li ofereixen cap suport. Aquest tipus de Don Joan és el millor; els restants, com diem, són completament desdibuixats, fora de l'episòdic de Torretes.

L'obra transcorre amb interès i, a desgrat d'alguns punts morts, està traçada i portada per mantenir l'atenció de l'espectador d'una manera continuada. Quant a la interpretació, hem d'assenyalar el bon paper que hi fa el senyor Clapera, ben compenetrat amb el seu Don Joan, i la senyora Casals, realitzant amb distinció el paper d'amiga; la senyoreta Estorc, i el senyor Cabrer, molt idonis, també Visitació López i el senyor Torrents. Quant al decorat, prou correcte, per bé que un xic massa fantasista.

JOAN CORTES

DILLUNS ESTRENA

COLISEUM

L'actriu més cèlebre

L'actor més admirat

L'esdeveniment de l'any

Es un film PARAMOUNT

Direcció Lubitsch i Borzage

CIRC A L'OLYMPIA

Un programa que no arriba a entusiasmar

Una molt bona part dels espectadors que desfilen aquests dies per l'Olympia, hi van a veure Blacaman (1). Es innegable. Blacaman els atrau. Millor dit: els atrau la *réclame* de Blacaman. Els cartells de Blacaman tenen, per al gran públic, una força de suggestió extraordinària. Són la base principal de l'èxit d'aquest pseudo-faquir. Sense aquelles descomunals i pintoresques litografies, que semblen anunciar unes noves aventures de Tarzan a la selva, Blacaman no hauria estat mai el que ha arribat a ésser, a desgrat de la seva voluntat de ferro, de la seva prodigiosa resistència física, de la seva superabundant cabellera i, fins i tot, del caràcter sensacionalista del seu espectacle.

Blacaman és, doncs, actualment, la màxima atracció de l'Olympia. Es el plat fort del programa. Però és, també, el número del qual el públic, en sortir de la funció, parla en termes més desfavorables. No hi ha en l'espectacle de Blacaman ni art, ni bellesa, ni emoció veritable. El circ ha d'ésser sempre una cosa sana, i el número de Blacaman o bé repugna per la seva morbositat i la seva cruesa, encara que aquesta sigui més aparent que real, o bé indigna i avorreix per la seva estúpida innocència.

A una fira, l'espectacle de Blacaman podria mig acceptar-se. Es, en efecte, un espectacle de ¡*Vayan pasando, señores*! i de ¡*Esta y la otra*! La quitxalla aniria a contemplar els cocodrils de la mateixa manera que visita un Parc Zoològic, i tanta curiositat sentiria per la hipnotització (?) de pollastres i conills, com l'intrigaria, unes passes més enllà, el fenomen de la *cabeza parlante.* El circ està renyit amb les exhibicions desproveïdes de moviment i de gràcia; el circ reclama agilitat d'ànima i de cos. El circ ha d'ésser un espectacle pur i viu. Els espectadors de circ no admeten lleons ensopits com els de la gàbia del profeta Daniel i agrupats entorn d'un fascinador de film de Cecil B. de Mille; els espectadors de circ volen emocionar-se veient com la intelligència i el valor de l'home aconsegueixen vèncer, en un bell treball de dressatge, els instints naturals de la fera. Al circ, Trubka escoltarà sempre aplaudiments. En canvi, Blacaman es trobarà sovint amb què el públic, com succeí el dilluns passat, xiularà, irònic, aquella musiqueta que precedeix al cinema l'aparició de Stan Laurel i Oliver Hardy.

Els lectors de MIRADOR ja saben que a mi no em plauen gens, a la pista, aquests especialíssims números de fira, i no els ha de sorpendre, per tant, el que acabo de dir sobre Blacaman. En canvi, a molts els haurà sorprès, potser, la decepció que, en general, Blacaman ha produït al públic. Aquesta decepció, però, és lògica. El públic de circ, precisament perquè és senzill i està lliure de prejudicis, només es deixa endur pel que a l'espectacle hi ha de veritat i de simpàtic, pel que és alegre i mogut, per tot el que descobreixi en l'artista una sensibilitat, per tot el que noblement signifiqui, en aquest esforç o audàcia. Darrera meu, l'altre dia, gent obrera comentava amb elogi els exercicis de les germanes Rubio i del trapezista Enos Frazère, i jo estava satisfet de constatar, una vegada més, que el públic acostuma a tenir sempre raó. Les germanes Rubio i el trapezista Enos Frazère són, indiscutiblement, els dos números més remarcables de l'actual programa de l'Olympia.

Res de nou haig d'afegir al que vaig escriure ací, fa dos anys, quan les equilibristes-acròbates germanes Rubio (2) treballaren al mateix Olympia, després d'una llarga i triomfal actuació als Estats Units; segueixo admirant més que mai el coratge d'aquestes dues simpàtiques artistes valencianes i la perfecció i estil de llurs exercicis. Respecte el nordamericà Enos Frazère, lamento solament que una certa displicència en la presentació i un ritme massa lent en el treball treguin esclat a les seves excepcionals performances. Algú ha comparat Enos Frazère a Albert Powell, i la comparació no és exacta. Els exercicis d'Enos Frazère són més difícils i més arriscats. El que hi ha és que Albert Powell és molt ràpid i sap donar gran relleu al que fa; per això sembla més brillant. A més, té sobre Enos Frazère l'avantatge d'ésser contorsionista. Però sense ésser-ho, i sense reeixir a atorgar-se importància, Enos Frazère acompleix el següent, entre altres meravelles: primer, es deixa anar enrera, cap per avall, del trapezi en moviment, i resta suspès pels talons; després es balanceja penjat de les mans al trapezi i, tot d'una, aixeca les cames en planxa, dóna mitja volta al cos i torna a suspendre's pels talons. Per a creure-ho, s'ha de veure.

Frakson

El Trio Volair, format per notabilíssims trapezistes volants francesos (3) que actuen al trapezi amb portador i a curta distància, o sigui «amb pòrtics», a semblança dels Andreu, els Olwars, els Flying Dolls i altres, és també un número força remarcable. El voltejador, o, si voleu, l'àgil, fa la doble pirueta a les mans del portador, cosa veritablement extraordinària, i el doble salt mortal, exercici que si al trapezi aeri no és res de l'altre món, en aquest cas resulta de molta dificultat, atès el poc espai de què disposa l'acròbata. Cal, encara, assenyalar un exercici en «sèrie» compost per un salt de trenca-coll (4) per sobre, retorn al trapezi i pirueta i mitja al portador. Tot això, molt net i amb estil. Als Volair, però, els succeeix a estones el que a Enos Frazère. No treuen de llur treball el partit que podrien i deurien. Per què? Haurien de començar per afinar, potser, la comicitat del voltejador que fa d'excèntric.

El manipulador espanyol Frakson (5) excelleix, al revés d'Enos Frazère i dels Volair, a fer valer tant com és possible els seus jocs de mans. Són jocs divertits, sense gaires complicacions. El públic els aplaudeix, sobretot, per llur inexplicable senzillesa. Els dits de l'artista, àgils a més no poder, estalvien atuells i parlaments. Amb una cigarreta encesa, que després de llançada i apagada reapareix sempre als seus llavis, Frakson en tindria prou per a captar-se les simpaties. Per endavant, però, les té ja guanyades per l'elegància, la sobrietat i la punta de bon humor amb què manipula. Que lluny estem d'aquells illusionistes que xerren per les butxaques!

També està molt allunyat, Frakson, del trio Palmiris (6), que clou aquest programa de l'Olympia, i no solament ho està per no existir cap relació entre els jocs de prestidigitació de l'un i les cabrioles moto-aèries de l'altre, sinó perquè mentre Frakson cerca la simplicitat, el trio Palmiris sembla haver-s'ho imaginat tot per a complicar el número. No sóc massa partidari de veure a la pista grans aparells, i em decanto rarament pels artistes que, sacrificant gairebé sempre la línia o la bellesa de llurs exercicis, es complauen, a còpia de fustes i de ferramenta, a apilotar dificultats. Es el cas del trio Palmiris. Aquells «cavallets» oscillants, impulsats per una moto que roda sobre una plataforma circular situada a uns tres o quatre metres d'alçària, el contacte de la qual perden després les rodes, com si agafessin el vol, no produeixen cap emoció. El número manca de vistositat, i a estones fins demana ésser acompanyat amb música d'orgue de maneta.

No, no! A un número com el dels Palmiris prefereixo, sense pensar-m'hi gens, les excentricitats acrobàtiques de Nito i Rubio (7). De moment, entretenen. No tenen res d'extraordinari, si voleu, però són fetes d'una manera precisa, i explotant molt hàbilment les situacions i els efectes.

Aquesta precisió de Nito i Rubio, quintaessenciada en el trapezista Enos Frazère i en les germanes Rubio, molt destacada en els Volair i característica, en un altre ordre, del manipulador Frakson, els manca, en alguns salts i exercicis, als germans Méndez. Llur treball segueix essent variat i mogut, la qual cosa és ja elogiable, però no acaba mai de donar, en absolut, la sensació de seguretat que uns acròbates experimentats com els Méndez ens haurien d'oferir constantment (8). En el número de clowns — Juli, Americo i Pamplines — augmenta, o es manifesta més, llur inconsistència. Al circ, cal seguretat als clowns més que a ningú; la més lleu vacillació ho podria tirar tot per terra. Per fortuna, els Méndez parlen poc i recorren a «entrades» fàcils com la de les galledes d'aigua, que són d'efecte immediat. No fallen. Amb una «entrada» d'aquest gènere, la de les bufetades mútues i inesperades, els augustos Bonilla, Machuca, Miguel i Senyalada recullen cada nit una ovació. La mereixen.

Passo per alt la ballarina acrobàtica anglesa Ethel Anderson. Gentil, i prou. L'havia ja vist, ací, a diversos cabarets de nit. Per a anar després del xarivari inicial, no fa cap mal paper.

JOAN TOMAS

(1) Quan Blacaman actuà per primera vegada a Barcelona, fou a l'Olympia, en 1925. Detall curiós: va debutar el dia dels Innocents. No havia estat ací, ara, des del juliol del 1928. Va treballar al Principal Palace i al Bosque. Vegeu, sobre Blacaman, MIRADOR de 26 de setembre de 1929.

(2) Vegeu MIRADOR del 26 d'abril de 1934.

(3) El portador del Trio Volair, Georges Couturier, fou el creador, amb Germain Aeros — el famós ¡*Manolo*! — d'aquest gènere. Més tard formà part dels Flying Banwards, saltadors al llit elàstic que havíem aplaudit a l'Eldorado i al Tívoli i, amb el nom de Mariposa and Co., a l'Olympia actual. El *voltigeur,* Alfred Robles, algerià d'origen espanyol, ens visità fa tres anys integrant el Trio Astree, de trapezis, amb la cèlebre trapezista Miss Fillis, la seva dona, que actuava de portador, i una germana d'aquesta; ell feia el còmic. Abans, havia anat amb els trapezistes volants Algevols, molt coneguts a Barcelona. Quant a l'excèntric, Louis Marcoud, germà de Miss Fillis, és un veterà artista de circ que pertany a la família Banola, aquells incomparables barristes que recordaran els vells concurrents al circ Alegría.

(4) No trobo altra traducció catalana al terme de circ *casse-cou,* pronunciat en francès a tots els països.

(5) Olympia, setembre de 1929. Vegeu MIRADOR del dia 26 d'aquell mes.

(6) Palmiris, italià, treballà de perxista a l'Olympia farà cosa d'un any, sota el nom del seu manàger, Donatello Meers. El número actual el presenta amb dues xicotes que executen alguns exercicis de perxa als extrems de l'aparell que fa rodar ell dalt la moto.

(7) Nito és el més baix dels dos. Es català. Es diu Enric Guillot i durant vint-i-cinc anys ha corregut tot el món amb aquest mateix número, però amb altres companys. El número es digué primer *Los Casados,* i més tard *Los Nitos.* Walter i Widor i altres parelles d'excèntrics l'han copiat. Rubio, Ulpiano Rubio, madrileny, és germà del saltador Inas (Ignacio Rubio) que fou anys enrera un dels millors saltadors del món i era popularíssim a la nostra ciutat.

(8) Barcelonins d'adopció i excellents persones, els Méndez són molt volguts entre nosaltres. S'han allunyat poc, i això més aviat els ha perjudicat que els ha afavorit. Dues recents desgràcies de família, ocorregudes en un curt interval de temps — la mort del pare i d'una germana —, han influït, vull creure, en llur desentrenament actual.

ERNST KRENEK

Nascut a Viena el 23 d'agost de 1900, féu estudis musicals a Viena amb Franz Schreker i després passà a Berlín. De 1923 a 1925 va viure a Suïssa; de 1925 a 1927 treballa a Alemanya en un teatre de província i des de 1928 resideix novament a Viena. — Obres principals: òperes: Orfeu i Eurídice, La Vida d'Orestes, Jonny fa comèdia; *peces en un acte, etc.: diverses sèries de cançons; diverses obres per a orquestra i música de* camera, *corals* a capella. *Té també una vasta producció literària.*

Fragments del drama musical "Karl V"

El drama amb música *Karl V* va ésser començat en 1931 i acabat pel maig de 1933.

La idea fonamental d'aquesta obra és històrico-política: és la lluita per al manteniment i conservació de la unitat del món cristià occidental, basada en el Sant Imperi Romà germànic, contra les tendències desmembradores del nacionalisme i de la Reforma. Carles V és el tràgic representant d'aquesta idea imperial; és el primer emperador amb dominis arreu del món i amb tot ha de claudicar de la seva missió d'ajuntar Europa en una gran federació de pobles cristians. Per portar a la representació aquesta idea calia incloure en el drama tota la història de l'emperador i problemes de tanta amplitud com els que suscitaven: Luter i la Reforma alemanya, el Pontificat, Espanya amb els seus *comuneros* descontents, França amb la seva ja aleshores famosa política de seguretat, l'Amèrica recentment descoberta i els seus tresors immensos i el soldà Solimà amb les seves amenaçadores hordes turques.

Un tal propòsit no era realitzable més que partint d'unes normes dramàtiques peculiars. El drama pròpiament dit comença poc abans de la mort de l'emperador a San Jerónimo de Yuste i consisteix en una llarga discussió entre ell i el seu conseller espiritual. Es tracta de la justificació de les accions polítiques de l'emperador davant la Història, considerada aquí com la història de la salvació de la societat cristiana occidental. Mentre l'emperador explica la seva vida al jove frare Juan de Regla, en un segon pla són presentades les principals escenes del passat: la Dieta de Worms, les entrevistes de Carles amb Francesc I, l'arribada de Pizarro a Sevilla i d'altres. L'emperador s'incorpora diverses vegades en el paper que va jugar aleshores i es mou personalment en aquests quadros del passat que ell retreu com a exemples per a justificar-se. Sempre, però, continua en el primer terme la discussió, en la qual participen també, en la segona part del drama, Eleonora, la germana de l'emperador i Francesc de Borja. L'obra, seguint un principi que sembla en relació amb els del drama calderonià i barroc, és *representada* i *comentada* alhora.

(*Segueix a la pàgina* 8.)

LES LLETRES

UNA FIGURA D'A. DE MUSSET

L'Andalusa a Barcelona

Ara farà un any que a París vaig conèixer el seu retrat. A la Biblioteca Nacional era exposada una part de l'obra de Goya: uns pocs quadros, més d'un centenar de dibuixos, l'obra gravada i una interessantíssima col·lecció gràfica i impresa de la influència de Goya sobre els romàntics francesos.

Allí, en una vitrina, vaig trobar el retrat d'aquella andalusa de la sina bruna, en la descripció de la qual, llegida en la infantesa, trobava una dificultat de gramàtica, i rellegida en la joventut, a més de fruir amb la delícia dels seus absurds, vaig trobar ja tota la juvenil flama que Musset va posar-hi. El text de l'*Andalouse* és de tothom conegut: «*Heu vist a Barcelona una andalusa amb la sina bruna? Pàllida com un bell capvespre de tardor!...*»

Heus ací el començament de la descripció de la marquesa d'Amaëgui—la qual, segons sembla, havia de dir-se d'Améoni (això, però, és tota una altra història)—, i després segueixen la de les seves beutats secretes i també les del seu vestit. Tot termina amb aquell «*Vull aquesta nit serenates per a fer irritar els alcaldes de Tolosa al Guadalete!*»

Evidentment existien, i existeixen, andaluses a Barcelona, però Alfred de Musset, quan va escriure aquesta poesia, no les havia conegudes. Era molt jove: tot just acabava de sortir del col·legi d'Enric IV. Els *Contes d'Espagne et d'Italie*, en els quals va compresa, porten la data de 1830, encara que el llibre va sortir a la llum pública en els últims dies de 1829. Aquesta poesia sembla escrita cap a 1828, quan juntament amb Hugo i Boulanger treballava en un taller de pintura i dubtava entre dedicar-se a la pintura o a les lletres, i encara no havia fet viatge que comptés en la seva vida.

Davant una poesia és trist haver de fer d'erudit! Però tot i fent cites, ens cal remarcar aquells altres versos de *L'Andalusa*, tan bells, que la descriuen en l'esclat de l'amor, i també aquell—el poeta tenia divuit anys només—que diu: «*Es meva. Jo sol al món*». Tant se val que en els altres hi hagi duels i alcaldes; tant se val que tot sigui fals i hi trobem poca cosa més que els llocs comuns que sobre Espanya els romàntics explotaren: hi ha en els versos de *L'Andalusa* uns crits d'autèntica bellesa i també—i ara parla l'erudit—hi és la nostra conciutadana descrita.

Anava vestida com aquelles barcelonines que aquell per a mi desconegut senyor C*** —la C seguida, exactament, per tres estrelletes—anys abans, en 1792, en les seves *Lettres écrites de Barcelonne à un zélateur de la liberté...*, veié passar per les Rambles.

La nostra andalusa portava *basquiña—basquina,* que tots dos escriuen—, allò que va fer dir al difús i curiós Monsieur C***: «*Res més monòton, més insignificant, de menys favorable a les cent mil beutats de què la naturalesa ha dotat el sexe femení espanyol, que el vestit que el costum els força a posar-se: que hom imagini una dona portant una llarga faldilla negra, que es diu «basquina», i una gran tovallola sobre el cap, que es diu vel, que li tapa la cintura i la fa d'una peça, i es tindrà una idea exacta del vestit espanyol per a les dones. La faldilla és de seda i pels grans vestits, de moaré, i el vel, al qual és donat el nom de «mantilla», és blanc i de musselina: hi ha dones que el porten negre.*» La marquesa d'Amaegui duia mitons i sabates negres i, naturalment, mantellina. No volem dir amb aquesta similitud de vestimenta que existeixi cap relació entre l'Andalusa de Musset i el llibre de Monsieur C***; aquesta cita ha estat portada per tal com és una descripció gairebé contemporània i ens dóna el valor exacte dels termes emprats per Musset, i que aquest devia tenir d'algun llibre de viatges o de costums semblant a aquest de M. C***.

Còpia per Musset d'un dibuix de Goya.

Car la deu de l'Andalusa cal cercar-la en un gravat de Goya, de la sèrie de *Los Caprichos,* que aquell mateix any (1828) Musset copià. Ara aquest dibuix és servat a la col·lecció de Mme. Ledru de Musset, i va ésser presentada fotografia en aquesta exposició parisenca; i Joseph Adhémar, en l'estudi que signa i va com a pròleg del catàleg de la dita exposició, sagaçment s'adonà de la relació que lliga la poesia amb el dibuix i el gravat. Aquí ve reproduït el tal dibuix; i el gravat de Goya és prou conegut de tothom perquè l'hàgim de reproduir.

La jove s'ativanta la mitja tot exhibint la cama. Una vella guaita l'escena, i en el dibuix de Musset, en primer terme, hi ha una dona amb mantellina. I hom llegeix: «*Reza por ella*». En el gravat de Goya es veu quelcom que sembla ésser part d'un llit. A sota hi va un títol de doble sentit: «*Bien tirada está*».

I en els versos és descrit un moviment de la marquesa d'Amaegui, aquells que diuen: «*I que n'és de folla en la seva alegria... quan tivant la seva mitja de seda, fa, sobre els seus flancs que es pleguen, cruixir la seva cotilla de setí*». Transcripció clara del que el gravat, en un dels seus sentits, representa.

L'Andalusa era «*magnífica en el seu desordre...*» En això sí que no s'assemblava a aquelles dones que el pobre M. C*** trobà! Ben amargament se'n plany: «*Es ben veritat que entre aquests autòmates hi ha figures celestials, estàtues incomparables; però, tots els homes són Pigmalions?*» La seva afirmació—ai!—podia ésser confirmada amb la d'una de les màximes autoritats en la matèria.

X. DE S.

FITO
CAMISER ESPECIALISTA EXIT EN LA MIDA
JAUME I, 11
Telèfon 11655

L'actualitat literària

«GEOGRAFIA DE CATALUNYA»

Ja han estat publicats els dos primers fascicles de la *Geografia de Catalunya.* En ells, ben impresos, amb gravats generalment bons, i escrits en la prosa clara i expressiva de C. A. Jordana, és estudiat l'aspecte interessant de la formació geològica de la nostra terra. Sembla un bon començament d'una obra ambiciosa, que vol ésser un complet tractat de la nostra terra, i que s'ofereix al públic sota el nom de bons especialistes, amb un pròleg de Carles Pi i Sunyer, ple de bons averanys, i sota la redacció general del bon escriptor que és C. A. Jordana.

No m'escauria pas gens de voler escatir la consistència científica d'aquesta *Geografia,* i per tant, no puc pendre partit en una polèmica lamentable que ha sorgit a l'entorn de la seva publicació. L'honestedat del redactor i l'editor em semblen, tanmateix, una suficient garantia de llur interès i llur voluntat a fer d'aquesta empresa considerable, en la qual va involucrat llur prestigi, una obra seriosa de categoria científica. Del simple punt de vista literari, aquests dos quaderns són interessants i ben escrits. Del punt de vista exterior, estan ben editats i il·lustrats idòniament. Per ara, aquestes dues constatacions, úniques que em crec amb competència per fer, són prou importants perquè les anoti amb satisfacció.

UNA «VIDA DE JESÚS» ESCRITA PER MAURIAC

El gran novel·lista francès François Mauriac ha escrit, amb tot el seu fervor de catòlic i amb tot el seu art d'escriptor, una *Vie de Jésus* que assoleix un èxit merescut. Lectura ben adient per als dies passats, aquesta paràfrasi cenyida dels Evangelis, escrita en acord estricte amb l'ortodòxia, és tan personal com la novel·la més turmentada de l'autor de *Thérèse Desqueyroux.* Mauriac té interès a subratllar, en la seva *Vida de Jesús,* l'amor infinit i els accessos imponents de justa còlera que alternen al llarg dels tres anys de predicació del Mestre. En fa un Home ben lluny de la fada dolçor de la imatgeria corrent i un Déu que es redreça per damunt els pecats i les virtuts dels mortals. I això en un estil apassionat, expressiu, patètic i sobri.

«LA DAMA DE LES CAMÈLIES» EN CATALÀ

La *Biblioteca Univers* de la Catalònia segueix el seu programa d'incorporació al català d'obres significatives de la novel·la universal, amb una gran varietat de noms i de tendències. El darrer volum publicat és *La Dama de les Camèlies,* d'Alexandre Dumas (fill). No cal pas ponderar la popularitat d'un dels llibres que més llàgrimes ha fet vessar i que ha conegut un públic més fidel. El tema no és pas nou, tanmateix, i l'Abat Prévost el tractà d'una manera més continguda i humana en contar la trista història de Manon Lescaut i el Cavaller Des Grieux. Però Dumas sabé explotar per primera vegada el prestigi de les *demi-mondaines* de les quals donà tants exemplars famosos el París de la segona meitat del XIX, i unir-lo amb el no menys dubtós prestigi de la tisi, malaltia romàntica si n'hi ha. El compost, fet amb prou traça per a perpetuar el nom de l'autor, ha estat traduït al català amb naturalitat i gust per J. dels D , inicials d'un pseudònim ja acreditat en altres tasques. Margarida Gautier i Armand Duval reviuen des d'ara llur aventura sentimental en català, i aquells lectors sensibles que només coneguin pel cinema, per l'òpera o per referències, l'argument de *La Dama de les Camèlies,* faran bé d'aprofitar aquesta edició econòmica d'una novel·la famosa.

Marie Duplessis, la Dama de les Camèlies (aquarella de Camille Roqueplan, 1845)

R. T. M.

LA LLIBRERIA PALAU
PELAI, 34 - TELÈFON 15325
comunica als seus amics i clients que poden passar des d'ara llurs comandes, que els seran servides el pròxim DIA DEL LLIBRE amb el 10 °/o DE DESCOMPTE

AMB MOTIU DE «EL YO Y LO INCONSCIENTE»

Un psicoanalista ari: C. G. Jung

El fet que dels grans triümvirs de la psicoanàlisi: Freud, Adler i Jung, només aquest darrer pugui demostrar la seva «puresa de la sang» i gaudir, doncs, de les simpaties de l'Alemanya bruna, influeix no poc en la divulgació de les obres junguianes als països germànics. Diguem-ho de bell antuvi: C. G. Jung no necessità el handicap dels seus dos contrincants per a merèixer ésser llegit. Prescindint completament de la seva «equació racial», és un autor que escriu bé i que té idees interessants. Té vint anys de menys que Freud i cinc de menys que Adler: l'any passat va fer seixanta anys, i amb aquest motiu els seus deixebles li van dedicar un gran homenatge, publicant en honor seu un gruixut volum de treballs. La publicació de la seva obra *El Yo y el Inconsciente,* per l'intel·ligent editor barceloní Lluís Miracle—com tercer número d'una col·lecció de psicoanàlisi i caracterologia, els dos primers de la qual foren *El Sentido de la Vida* d'Adler i *Lo vivo y lo muerto del Psicoanálisis* del «Premi Marañón» López-Ibor—, ve a ésser una mena d'homenatge espanyol al sexagenari Jung, com ho era ja fins a cert punt *La Teoría del Psicoanálisis* que li va publicar l'any darrera en la nostra versió l'Editorial Apolo.

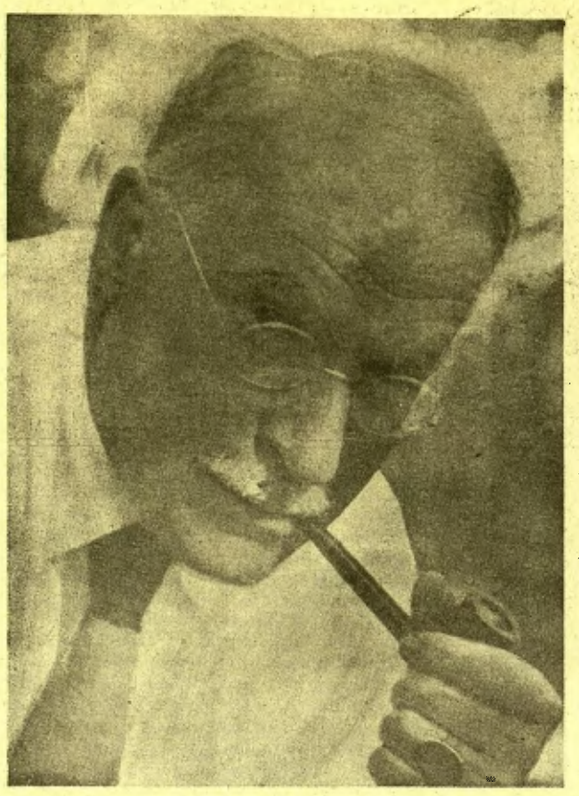

C. G. Jung -

Entre el triümvirat psicoanalista, el que més s'ha preocupat de problemes d'art i de cultura, és sens dubte C. G. Jung; almenys ho ha fet sempre d'una manera molt diferent de la de Freud i d'Adler, als quals els interessà sempre més aviat una confirmació de llurs teories a través de l'obra d'art o el producte de la cultura. Jung sembla aportar més interès per la mateixa obra, i sap escollir els temes que ens interessen: va dedicar sengles estudis a Picasso, a l'*Ulysses* de Joyce, a la Tantra-Yoga, i, en col·laboració amb el malaguanyat sinòleg de la Universitat de Leipzig, R. Wilhelm, publicà un llibre titulat *El secret de la flor daurada.* El llibre que ara s'ha publicat en castellà és una de les seves darreres obres i va ésser triat amb encert dels 112 números de la bibliografia d'obres junguianes pel doctor Ramon Sarró, director de l'esmentada col·lecció i el qual ha fet un pròleg especial per a aquesta edició. Aquest pròleg és un resum excel·lent dels pensaments del psicoanalista suís, i per la seva concisió, estil literari i claredat d'idees, com per la seva objectivitat, mereix la màxima atenció i marca una nova estació en el desenvolupament personal del jove psiquiatra català.

* * *

Un llibre com el de Jung no s'exposa en poques paraules; cal llegir-lo. La nostra tasca deu ésser més be la d'«dvocat del diable», per tal d'atreure l'atenció sobre algunes contradiccions molt interessants d'aquesta obra.

Un dels més grans encerts de Jung va ésser el descobriment que l'inconscient conté no tan sols elements personals, sinó també elements impersonals, o millor dit: suprapersonals o col·lectius, «en forma de categories heretades o arquetipus». Aquesta és la famosa teoria de l'*inconscient col·lectiu.* La *psique col·lectiva* és una mena de paradís; quan la raó comença a treballar, quedem expulsats del paradís. L'home primitiu viu encara tot submergit en aquesta psique col·lectiva i es circumscriu mitjançant l'especificitat d'uns signes exteriors; amb això, crea un revestiment entorn seu, una *persona.* «Persona» vol dir «màscara», i sabem efectivament que els primitius usen tota mena de màscares. Tot això està ben pensat; però, ara, Jung dóna un salt: introdueix el concepte de la *inflació psíquica,* que li permet reduir a un denominador comú la màscara del salvatge i la *màscara del càrrec* que l'home civilitzat sol tenir en les seves funcions oficials. Aquesta equiparació ens sembla una mica forta.

El que més manca de les idees de Jung, és una clara definició del terme «col·lectiu» que Jung empra en diferents sentits. L'antiga idea de Le Bon, que un grup d'homes es mou sempre al nivell intel·lectual i moral del més inferior d'ells—*senatori boni viri, senatus bestia*—, torna a les planes d'aquesta obra sense cap crítica, quan avui dia la psicologia col·lectiva ja té bastant delimitada la validesa de la tesi leboniana. Però Jung en treu almenys una crítica molt dura de les organitzacions grans, la qual cosa fa encara més pintoresc l'interès que envers la seva psicologia mostra l'Alemanya hitleriana.

Es a aquesta Alemanya que Jung sembla fer una petita concessió en una nota que possiblement no es trobava en la primera edició alemanya del llibre que comentem. Ataca un xic gratuitament el pensament freudià, dient: «Així, és un error totalment imperdonable que tinguem per generalment vàlids els resultats d'una psicologia jueva. A ningú no se li acudirà considerar com a vàlida per a nosaltres la psicologia xinesa o l'índia. La censura d'antisemitisme que hom m'ha fet per aquesta crítica, resulta tan estulta com si hom m'hagués reprotxat un prejudici antixinès.» Això és demagògia pura. Jo no crec que Jung sigui antisemita, ni molt menys, però li passa quelcom pitjor: ha caigut en un racisme encara molt més gratuit. Aquella «psicologia jueva» a la qual es refereix, la psicoanàlisi de Freud, ha vingut formant-se a Europa i és europea en tots els seus arrels i fonaments, cosa que no es pot dir ni de la filosofia xinesa ni de l'índia. Si Jung volgués ésser molt conseqüent, hauria de qualificar tot el cristianisme com un resultat de «psicologia jueva», i ell, fill d'un pastor protestant, s'hauria de col·locar al costat dels «aris» teutònics que volen desterrar el Crist, «déu jueu», per a restaurar el culte d'Odín amb tot el Walhalla. «Per cert — continua Jung —, en un altre estadi anterior i inferior del desenvolupament psíquic, quan encara és impossible trobar una diferència entre les mentalitats ària, semítica, hamítica i mogòlica, totes les races humanes tenen una psique col·lectiva comuna; en iniciar-se, però, una diferenciació racial, sobrevenen també diferències essencials en la psique col·lectiva. Per aquesta raó ens és impossible traduir globalment l'esperit d'altres races a la nostra mentalitat, sense perjudicar-la sensiblement, cosa que tanmateix no és un obstacle perquè molts caràcters de feble instintivitat afectin filosofia índia i altres coses semblants.» Ja hem dit que això només era una nota, però segons la psicoanàlisi, precisament en els detalls més petits, sobre els quals el control de la consciència s'exerceix amb menys força, es revelen millor les coses importants. Hem d'objectar a Jung que: 1) suposa una *monogènesi,* és a dir que la vida humana començà a germinar en *un* sol punt de la terra, cosa per la qual no té cap prova; 2) suposa una diferenciació entre les diferents races, cosa que només es podria explicar, doncs, amb influències climàtiques, ambientals, etc. Ara bé: si reconeixem aquestes influències, per què negar llur influència en els jueus, que no podem considerar avui, en l'Europa Central, sinó com una lleugeríssima varietat *psicològia* (i no racial) dintre la humanitat blanca europea? 3) el mateix Jung «afecta» filosofia índia—per a no parlar de l'àmplia utilització que fa de la «psicologia jueva» de Freud, Adler, Lévy-Bruhl, sense els quals aquest llibre no s'hauria pogut escriure mai—parlant de la «personalitat Manà», de la «mandjala», etcètera, coses molt boniques, les quals, però, ens costaria molt de pendre amb tota serietat. «En las concepciones actuales de Jung—ens diu la nota de l'editorial a la coberta—, quizá por vez primera en la historia de la cultura, la psicología de Oriente y Occidente se fecundan mutuamente»; això està molt bé, i tot intent en aquest sentit és ben d'agrair. Tot i reconeixent els mèrits de Jung en aquest sentit, el trobem molt inconseqüent amb si mateix a l'altra banda. I ens recordem ben bé que amb motiu de la publicació de l'edició alemanya, un important crític va escriure: «Aquest llibre de Jung obeeix a l'actual moda del *misticisme*». I aquest misticisme no és pas del tot germànic, ni jueu, ni hindú, sinó literatura pura... Però això potser no fa sinó augmentar l'interès de la lectura del llibre, molt acuradament traduït per l'adlerià S. Montserrat Esteve, jove psiquiatra català d'instrucció vienesa, i d'una presentació material tan digna com la tenen sempre les obres que publica Lluís Miracle.

Una taula biogràfico-cronològica i una bibliografia completa de Jung ens fan aquesta edició castellana publicada a Barcelona, més útil que l'edició original, sense parlar del ja esmentat pròleg.

F. OLIVER BRACHFELD

S'ha posat a la venda el número de Primavera del
D'Ací i d'Allà
Magazine català
Portada de Pere Pruna - Articles de J. M. de Sagarra, Raül Haussmann, Colette, André Maurois, J. M. Guilera
Album Barceloní - Decoració - Cinema - Esports - Modes, etc.
Nombrosos gravats Preu: 5 pessetes
Administració i venda:
LLIBRERIA CATALONIA
Ronda Sant Pere, 3 - Telèfon 24647

23 d'Abril
Gràcia Llibreria
Astúries, 8 - Telèfon 81468
DIA DEL LLIBRE

LES ARTS I ELS ARTISTES

Les Exposicions

Francesc Domingo

Francesc Domingo inaugurava dissabte passat la seva exposició d'enguany a la Sala Parés. Una vintena de teles la constitueixen. Vint teles clàssiques que no contradiuen en res l'esperit inquiet amb què el pintor s'ha manifestat tothora. Després de l'exposició resum que portà a cap la temporada passada, Domingo havia de fer exactament el que ha fet. Apellar a les directrius que aleshores s'imposà i enfortir-les amb el decisiu imperatiu de la definició. Per això pot observar-se tot al llarg del conjunt el mateix tren de les altres ocasions amb l'allicient de la desaparició de reserves. Es com si damunt Domingo hagués caigut una pluja d'endolciment que ha transcendit en l'ablació d'aquells petits aspectes de duresa que li danyaven alguna vegada una obra que hauria esdevingut excepcional.

Hem vist, doncs, el pintor més flexible, més enamorat del perfecte estudi dels volums i concedint moltes més posicions a la gràcia. Això pot constatar-se en gran nombre de les teles exhibides. Per exemple, en el gran nu. Aquesta és una de les teles que més conscienciosament admeten el títol d'importants. Domingo l'ha tractada amb el màximum de l'ofici. No hi ha res que ofereixi dubtes, tot posat i executat, de forma i color, irreprotxablement, fent jugar els encisos de tota mena.

De la mateixa notabilíssima categoria són el retrat del senyor Roca, amb el qual el pintor ha fet un dels seus millors retrats, equivalent a dir un dels millors retrats contemporanis, el *Nu de les flors*, el *Tors* i *Llegint*.

En aquestes teles hi sobresurt aquella tendència anticantellística, tubular, de masses arrodonides que completen magníficament l'obra del nostre gran pintor.

Volem parlar a part de l'aportació paisatgística en aquesta exposició. Domingo és dels artistes més fidels a la veneració al color. Aquest ve a ésser per a ell, sensible com és, un objecte de preocupació extraordinari.

No cal remarcar, doncs, el que ha de succeir-li davant la naturalesa. Lluita aferrissada contra el cúmul de trencacolls que oposa a la retina tota personalitat de paisatge, cada element que el compon.

Domingo s'hi encara amb tenacitat inexorable i sense concessions assoleix una pintura neta de pecats i assaonada en el millor terrer pictòric. En són mostres esplèndides les teles *Avila* i *Paisatge del Nord*.

Abans d'acabar volem també assenyalar al que ha arribat Domingo a través de la seva inquietud. Potser serà un element poca cosa per algú; per nosaltres, però, té un interès enorme. Es la virtut amb què va dels «pianos» als extrems de sonoritat, és a dir de la *Nena en rosa* al *Nu* ja esmentat. A la nostra manera de veure, remarcar aquest salt considerable constitueix el millor elogi que pot fer-se d'un pintor. Oi més quan la remarca pot fer-se, deu fer-se, amb la seguretat que cada obra, i moltes de les que hi ha entremig, són particularment immillorables.

V. Solé Jorba

Dintre la tendència i la cadència olotina, Solé Jorba és un estel de primera magnitud que cada temporada ve a Barcelona sollícitament per a deixar veure els seus passos segurs i progressius.

En l'exposició suara inaugurada a la Sala Parés, el jove olotí aconsegueix el moment millor.

Ara més que mai les seves teles vénen reverberants de sol, xopes de pluja, ufanoses de vegetal i sumptuosament ungides d'aquella poesia apacible del país que admet les paletes de tothom que posseeixi el germen de la tendresa.

F. Domingo — Nu de les flors

Vidal-Quadras

Conseqüent a la pintura tènuament superficial i decididament amable, Vidal-Quadras exposa a La Pinacoteca un regular nombre de pintures alternades amb les del pintor Puig-Perucho. Afiliades a aquella personal ideologia de la pintura, l'autor s'hi fa amb els encerts a què aquesta aspira, que no per ésser modestos deixen d'ésser interessants.

V. Solé Jorba — Clot d'En Panxa

Badia

A la Sala Busquets hi ha exposada la pintura d'aquest autor, el qual des de la seva posició rigorosa d'acadèmia reïx en algun dels aspectes que no són massa cenyits a la fredor que emergeix de la disciplina en què s'ha emparat.

Rafael Estrany

En l'exposició que aquest notable aquarel·lista té installada a la Sala Gaspar s'observa com a esdeveniment més important el fet del canvi de matèria portat a cap per l'artista. Efectivament, Estrany ha abandonat el seu car procediment i ha realitzat la vintena d'olis que formen el total de l'exhibició.

L'autor no ha sabut sostreure's de la tècnica tradicional en ell. Així, en la majoria d'obres exposades es veu l'especial tendència colorística de l'artista acostumat a treballar amb una paleta vaporosa que ha de saber treure partit de totes les transparències.

Si per aquest cantó el conjunt no assoleix una notabilitat remarcable, cal convenir que Estrany aguanta fermament els llocs que ha anat conquerint en el procés de la seva carrera. Pintor preocupat del dibuix, excelleix en composicions dificultoses, de les quals treu un bon partit.

Són a remarcar les obres numerades 6, 7, 15 i 17.

ENRIC F. GUAL

PROJECTOR

El que se'n diu estar de pega

Per la premsa diària ens hem assabentat del robatori comès al Museu Provincial de Segòvia que ha consistit en la desaparició d'un Rembrandt i tres Durer.

Que això hagi de passar en un país on hi ha tants Hermosos i Beneditos sobre la desaparició dels quals tothom faria els ulls grossos!

En un altre ordre, sempre resulta que no es comet mai cap vandalisme en cap monument o edifici dels que no s'haurien d'haver construït mai.

Contrasentits

El vaixell modern és un dels més magnífics exponents de l'arquitectura moderna. Segurament farà més època el supertransatlàntic que molta de la labor que sota l'ègida del funcionalisme se'ns administra.

No obstant, vistes les documentacions gràfiques del *Normandie* primer i del *Queen Mary* després, potser haurem de creure que aquella transcendència pervindrà únicament dels seus exteriors. Ja que la decoració dels dos paquebots és la negació absoluta de la modernitat que expressa la línia constructiva dels dos competidors del *blue ribbon*.

Galeries d'Art

SYRA
PRESENTS D'ART I QUALITAT
BODES, FESTES ONOMÀTIQUES, BATEIGS, ETC
S. G. MUARSCHALL (pintures)
R. ANTUNOVITCH KOBLISKA (pintura)
Diputació, 262 Telèfon 18710

BUSQUETS
MOBLES
OBJECTES D'ART I DE FANTASIA
BADIA (olis i aquarel·les)
F. SERRA (pintures i dibuixos)

SALA PARÉS
EXPOSICIO I VENDA D'ANTIGUITATS
F. DOMINGO (pintura)
VICENC SOLER IORBA (pintura)

SALA GASPAR
Consell de Cent, 323
(entre Rambla de Catalunya i Balmes)
MARCS - GRAVATS - MIRALLS I MOTLLURES
ARTUR MORENO (ninofaire)
RAFEL ESTRANY (aquarel·les)

La Pinacoteca
MARCS I GRAVATS
B. PUIG PERUCHO
i
I. VIDAL QUADRAS
Passeig de Gràcia, 34

SALA BARCINO
V. GARCIA SIMÓN
MARCS, GRAVATS, MOTLLURES
JOAN GIL (pintura)
*
Passeig de Gràcia, 19. Tel. 15677

Sala Esteva
GIORGIO DI CHIRICO
(pintura)

EL II SALÓ «MIRADOR»

La investigació de la pintura gótica a Catalunya

II

La reconstrucció històrica de les escoles de pintura gòtica catalana ha seguit un procés llarg que té els seus orígens en les troballes casuals de diversos contractes. L'afició al col·leccionisme i l'entusiasme patriòtic impulsaren, mitjançant exposicions i publicacions, els primers estudis de relació entre documents i monuments. El reconeixement del valor artístic dels grans mestres retaulistes ha fet la resta, atraient l'atenció dels historiadors estrangers, internacionalitzant el problema, destinant a les obres el lloc d'honor que els pertoca en els museus i en la bibliografia, captant les activitats d'una gran quantitat d'investigadors.

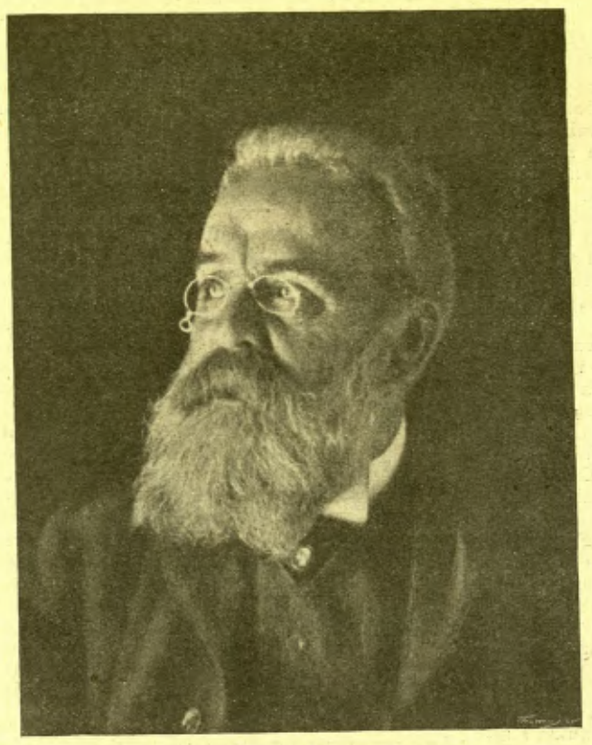

Salvador Sanpere i Miquel

Les primeres dades foren recollides per l'aragonès Josepe Martínez, qui en 1673 escriví *Diálogos Practicables*, i pel valencià Fray Agustín Arqués Jover en la seva col·lecció de *Pintores, Escultores y Arquitectos desconocidos, sacada de instrumentos antiguos y auténticos*, escrita en el segle XVII. Més tard, Ponz, Ceán Bermúdez i Cardedera recolliren i ampliaren les dades dels textos esmentats; però les primeres investigacions metòdiques es deuen a Josep Puiggarí, que en 1880 publicà les dues famoses i utilíssimes sèries de documents sobre els artistes catalans.

L'Exposició d'Art Antic, organitzada en 1902 per la Comissió municipal de Belles Arts de Barcelona, fou el ressort que donà l'empenta a la reconstrucció històrica dels pintors medievals. Allà es desvetllà la vocació d'arqueòleg a Salvador Sanpere i Miquel, home polifacètic, apassionat per la política, viatger incansable; elegit diputat diverses vegades; director del setmanari *Las Libertades Democráticas*; representant, en 1870, del govern espanyol a l'Exposició Internacional d'Obrers de Londres; comissari d'Espanya a l'Exposició Universal de Viena; organitzador del Museu barceloní de reproduccions, i autor d'infinites obres sobre els temes més diversos. Amb motiu de l'esmentada Exposició d'Art començà la seva investigació sobre pintors medievals catalans, que no abandonà fins a la seva mort en 1915. En 1906 publicà els dos volums de *Los Cuatrocentistas Catalanes* i en morir deixà *Els Trescentistes*, inacabats i en curs de publicació.

L'obra d'investigació de Sanpere és un esforç extraordinari que demostra una intuïció formidable. Escrita apassionadament amb l'afany d'encomanar al públic els seus entusiasmes pels descobriments que realitzava, per les fantasies que forjava amb els retaules i documents. Els seus *Cuatrocentistas* és una de les coses més impressionants que coneixem; a cada paraula s'hi endevina l'esforç titànic de buscar la connexió amagada entre les obres i les fonts literàries. El llibre provocà una rebentada agríssima i injusta de Ramon Casellas, el qui encapçalava els seus articles amb el títol de *La novella d'En Sanpere*. Les investigacions posteriors han demostrat que Sanpere tenia millor orientació que En Casellas. Les inexactituds que aquest publicà en els seus articles de crítica, amb la convicció d'home infallible, fan que la seva lectura sigui una lliçó duríssima pels qui encara conservin la temptació de rebentar definitivament una obra sense meditar la dificultat que representa haver-la feta i la utilitat que pugui tenir, tot i les seves deficiències.

Malgrat les inexactituds i remarques que amb justícia puguin ésser fetes a l'obra d'En Sanpere, ningú no li podrà treure mai la glòria d'haver donat a conèixer a tot el món els noms de Ferrer Bassa, Serra, Borrassà, Huguet i Vergós, i haver posat el primer fonament esquemàtic per a l'estudi definitiu dels trescentistes i quatrecentistes catalans.

Un dels homes que més treballaren en la investigació de la pintura catalana antiga fou Mossèn Josep Gudiol, que ajudà a l'obra d'En Sanpere cedint-li generosament tota la documentació inèdita que havia obtingut amb un curosíssim estudi dels arxius de Vic. Publicà diversos estudis sobre pintors gòtics catalans, entre els quals cal citar *Joan Gascó, Lluís Borrassà* i *Els Trescentistes*, segon volum de l'obra que Sanpere i Miquel havia deixat inacabada. Mossèn Gudiol investigà i publicà seguint un mètode oposat al de Sanpere: exposava els fets concrets, prescindint de tota suggestió purament teòrica, tal com podien ésser deduïts de les dades documentals. La seva contribució féu avançar un gran pas a la reconstrucció històrica, modernitzant al mateix temps els mètodes d'estudi. Els seus llibres són un element definitiu i bàsic per a tot estudi d'art català antic.

Des de primers de segle una sèrie d'historiadors estrangers incorporaren els pintors gòtics catalans a la història general de l'art. Emile Bertaux, August L. Mayer, Marcel Dieulafoy, G. Desdevises du Dezert i altres inclogueren en llurs tractats de pintura antiga els noms i les obres dels pintors que els historiadors d'aquí anaven descobrint de mica en mica. Iniciaren els estudis comparatius, la investigació dels punts de contacte, les influències i els orígens dels pintors primitius catalans, donant-nos a conèixer la impressió que aquests produïen a la gent habituada al maneig de les grans escoles pictòriques consagrades pels segles. Això influí, sobretot, en la selecció definitiva dels pintors i de llurs obres.

Entre els historiadors catalans que han portat la seva contribució a l'estudi de la pintura gòtica es compten Andreu Balaguer i Merino, Alfons Damians, Sor Eulàlia Anzizu, Leonci Soler i March, Joaquim Sarret i Arbós, Mn. Joan Segura, Alsamora, Josep Soler i Palet, Francesc Carreras Candi, Mn. Josep Mas, Joaquim Miret i Sans, Antoni Rubió i Lluch, Mn. Josep Masdeu, Mn. Sanç Capdevila, Fidel de Moragas, Mn. Josep Gaya, Mn. Joan Serra Vilaró, Josep Pallejà, Mn. Pere Batlle, Mn. Eduard Junyent, Mn. Pere Pujol, Faust de Dalmases, Francesc Martorell, Vilanova Roselló i altres. Des del Roselló han contribuït també a documentar la pintura gòtica, Julià Bernat Alart, Pere Vidal i Mn. Joan Capeille. Han estudiat monogràficament personalitats de pintors determinats Alexandre Soler i March, amb els seus treballs sobre el Mestre de Sant Marc, els Serra, Lluís Borrassà, Jaume Cabrera i Ortoneda; mossèn Manuel Trens, amb el seu llibre sobre Ferrer i Bassa d'imminent publicació; Duran i Sanpere, recollint gran quantitat de documents i amb els seus estudis sobre Borrassà, Martorell, Gener i Dalmau; i Joaquim Folch i Torres que ha treballat especialment els problemes sobre la qüestió Huguet-Vergós, Mestre Alfonso i altres.

La darrera empenta l'han donada els americans. L'iniciador als Estats Units dels estudis de pintura gòtica catalana ha estat el Doctor Chandler R. Post, professor de la Universitat de Harvard, qui fa uns anys començà la publicació del formidable llibre *History of Spanish Painting*, del qual han sortit ja set volums. Aquest llibre, en curs de publicació, inclou el millor estudi de conjunt de la pintura medieval catalana. Post ha estat el primer que s'ha llançat a la classificació de les obres dels pintors anònims estudiant-los paral·lelament amb els pintors coneguts. Recull tot el que s'ha dit i publicat juntament amb una sèrie inacabable de material inèdit. L'estudi està fet amb una ponderació formidable i amb un sentit crític poc comú, fonamentat en un coneixement profund de la pintura medieval europea. El llibre del Doctor Post mereixeria tenir a Catalunya més popularitat de la que té; s'hauria de trobar en totes les biblioteques.

Als Estats Units l'obra del Doctor Post ha fet escola i són ja molts els estudiants de la Universitat de Harvard i de la Universitat de Nova York que estan treballant metòdicament en la investigació de la pintura gòtica catalana. Un d'ells, Benjamí Rowland, ha publicat un interessantíssim llibre sobre l'escola de Jaume Huguet, els seus antecessors, contemporanis i seguidors.

En l'actualitat ja és possible la formació del *Corpus* definitiu de la pintura gòtica catalana.

JOSEP GUDIOL

Telèf. de MIRADOR: 24647

AUTO-LITE BATTERIES
LA MARCA DE FAMA MUNDIAL
SENS COMPETENCIA EN DURACIÓ I ECONOMIA
AUTOTRACCIÓN ELÉCTRICA, S. A.
GARATGE ELECTRIC MOIÀ, 6 i 8

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA
ANTONI MARTI
Màxima rapidesa ⊡ Màxima qualitat
AVINYÓ, 19, pral. : Telèfon 17047 : BARCELONA

MIRADOR SETMANAL...

. . . de política catalana

ELS TRASPASSOS DE SERVEIS

Poques coses hi ha a destacar en la política catalana d'aquests últims dies. La més important és la marxa dels traspassos de serveis. Dimecres el Consell de ministres va traspassar els serveis de contribució territorial i industrial a la Generalitat.

Les festes de la República han transcorregut amb tota esplendor, i, com a coronament d'elles, el president de la Generalitat insistí en el desig per part del govern de la Generalitat de fer una política nacional, com va posar de manifest el dia en què el Parlament català reemprengué les seves tasques.

. . . de política de la República

LA DESTITUCIÓ DEL PRESIDENT DE LA REPÚBLICA

L'actualitat política d'aquests darrers dies ha estat la destitució del president de la República, que ja anunciàvem en el darrer número. El fet és d'una gran importància i no deixarà d'influir en els camins futurs de la República. De tothom era sabut que el president Alcalá-Zamora no era ben vist per cap partit. Tots li atribuïen voler fer política personal des de la Presidència, i si bé tots els càrrecs que se li feien no passaven de la simple anècdota, la llegenda de la seva actuació personalista s'havia anat arrelant de tal manera que la seva situació era molt compromesa.

De totes maneres, malgrat l'enemistat que per ell sentien tots els partits, es va adoptar un procediment insospitat per a la seva destitució. El més natural hauria estat que la qüestió s'hagués plantejat a les Corts amb tota la seva extensió perquè l'opinió pública pogués jutjar si el senyor Alcalá-Zamora havia exercit lleialment o no la Presidència de la República. Però com sigui que portada la qüestió en aquesta forma al Parlament, els partits s'haurien trobat que els càrrecs que uns li feien, pels altres haurien estat una defensa i viceversa, i a més no s'hauria tingut el quòrum necessari per a la destitució, es va creure millor seguir un camí irregular i aprofitar l'article 81, que, com saben els nostres lectors, diu:

«En el cas de segona dissolució, el primer acte de les noves Corts serà examinar i resoldre sobre la necessitat del decret de dissolució de les anteriors. El vot desfavorable de la majoria absoluta de les Corts portarà anexa la destitució del president.»

Es evident que aquest article està inclòs en la Constitució a fi d'evitar un abús de poder en la dissolució de Corts i que, per tant, no era aplicable en aquest cas, en què les eleccions havien demostrat la necessitat de la dissolució. Es evident també que no eren pas les esquerres triomfants les qui podien fer càrrecs al president per la dissolució de les Corts anteriors. Semblava també que els catalans i els socialistes havien de sentir algun agraïment pel president que, si bé no havia pogut aturar la reacció triomfant, almenys va arrabassar de les seves mans la vida de Pérez Farràs i González Peña i molts altres encartats pels fets d'octubre. Però, malgrat totes aquestes raons, entorn de la figura d'Alcalá-Zamora s'havia creat un estat passional que, per sobre de tot, exigia la seva destitució, i aquesta es va aconseguir àdhuc tergiversant el sentit de la Constitució.

El debat, on no es va fer cap càrrec concret contra el president i que no va adquirir mai la volada que requeria un tema de tal importància, es va liquidar ràpidament, i per vots contra 4 va ésser acordada la destitució.

Immediatament després d'ésser decidida aquesta, la Mesa de la Cambra es va traslladar al domicili d'Alcalá-Zamora per donar-li compte de l'acord recaigut. Com sigui que aquest no els va voler rebre allegant que era suficient una comunicació escrita, la Mesa de la Cambra es va dirigir immediatament al Palau Nacional, i previs els tràmits legals, va donar possessió de la Presidència de la República al president de la Cambra senyor Martínez Barrio, que era qui segons la Constitució se n'havia de fer càrrec interinament.

El govern va quedar-se al marge del debat i de la cerimònia de la destitució. Tan sols dos dies després va deixar targeta al domicili del senyor Alcalá-Zamora.

L'ELECCIÓ DEL NOU PRESIDENT DE LA REPÚBLICA

El nomenament del nou president plantejava al govern qüestions difícils de resoldre, ja que la llei preveu un procediment una mica complicat per a l'elecció. Aquesta l'han de fer conjuntament el Parlament i uns compromissaris elegits en sufragi universal en nombre igual al de diputats a Corts. Ara bé, aquesta elecció de compromissaris comporta una sèrie de tràmits bastant complicats, car per ésser candidat cal ésser presentat pel 10 per cent de regidors dels Ajuntaments de la circumscripció o bé pel 20 per cent d'electors; això comporta uns tràmits pels quals, en una substitució normal del President, està previst un termini de més de dos mesos.

Però en cas de destitució o dimissió, el termini es redueix a un mes. Si a això s'afegeix que el país està en estat d'alarma, i que molts Ajuntaments són regits per Comissions gestores, les dificultats es multiplicaven, ja que les dretes no s'avenien a anar a unes eleccions de compromissaris sense garanties per nomenar candidats.

El govern es va preocupar de la qüestió, i el resultat fou que la Diputació permanent de les Corts acordés alleugerir els tràmits de presentació de compromissaris decretant que era suficient per a ésser-ho la presentació de 3 diputats, o bé diputats provincials o 10 regidors.

De totes maneres, per bé que això simplifica la presentació de candidats donant satisfacció a tots els partits, la llei s'havia de complir i el diumenge es reuniren les Juntes del Cens per acceptar les instàncies que els ciutadans presentessin sollicitant ésser candidats a compromissari i el diumenge vinent s'hauran de constituir les meses electorals com en un dia d'eleccions per veure si aquests ciutadans obtenen l'aprovació del 20 per cent d'electors necessaris per a ésser definitivament candidats. Complerts aquests tràmits i proclamats els candidats, bé pel sistema popular, bé pel sistema de diputats o regidors, el diumenge dia 26 es procedirà a l'elecció de compromissaris i el dia 10 de maig, aquests, junt amb el Parlament, elegiran el nou president de la República.

LES ACTIVITATS FEIXISTES

Els feixistes han continuat aquests darrers dies la seva actuació a base dels procediments que han emprat sempre els partits dictatorials. Entre el darrer número de MIRADOR i aquest s'ha registrat un atemptat contra el secretari del Socors Roig Internacional i diputat a Corts senyor Eduardo Ortega y Gasset, afortunadament sense conseqüències; un altre contra el magistrat senyor Pedregal, al qual uns pistolers varen matar en entrar a casa seva; i els disturbis durant la desfilada de tropes per la Castellana en la commemoració de l'aniversari de la República.

L'atemptat contra el senyor Ortega y Gasset va ésser fet trametent un paquet a casa seva en el qual hi havia una bomba que en esclatar causà grans desperfectes, bé que per sort no ocasionà cap desgràcia personal. La policia, actuant amb gran rapidesa i amb molt encert, ha detingut els autors d'aquest atemptat, antics militants de la Fai actualment, sembla, al servei dels feixistes.

L'atemptat contra el magistrat senyor Pedregal, el més dolorós per les seves conseqüències, és també el més vergonyós a la vegada que el més característic dels procediments feixistes. El motiu de l'atemptat fou haver estat ponent el senyor Pedregal del tribunal que jutjà i condemnà els encartats per l'atemptat contra el senyor Jiménez de Asúa.

Quant als incidents promoguts en la desfilada de tropes per la Castellana, si bé són molt confusos, segons sembla obeïen a un pla general de pertorbació de la festa. El primer incident fou el dispar d'una traca prop de la tribuna presidencial per a produir un moviment de pànic. Després hi hagué diversos incidents amb trets i corredisses, dels quals resultaren un mort i alguns ferits; també s'organitzà una manifestació feixista que fou dissolta per la policia.

Tots aquests incidents demostren que els elements feixistes estan disposats a seguir la tàctica emprada pels partits similars de l'estranger. De totes maneres sembla que la policia té tots els fils de la trama d'aquestes actuacions pertorbadores i que el govern està decidit a impedir aquests procediments.

* * *

Altres incidents hi hagué arreu d'Espanya, però aquests semblen provocats tant per elements extremistes de dreta com d'esquerra.

. . . de política internacional

A LA SOCIETAT DE LES NACIONS

Durnat la Setmana Santa han seguit a Ginebra les converses diplomàtiques que havien començat a Londres; però la situació ha seguit igualment confusa.

Els anglesos s'han mostrat més decidits que mai a seguir dues tàctiques, una envers el feixisme i una altra envers el nazisme, i així Eden proposa que s'actuï amb la major severitat respecte al conflicte italo-etíop, mentre apella a la generositat d'altri envers Hitler.

Naturalment, França, que vol conservar l'amistat d'Itàlia i tem sobretot l'amenaça alemanya contra les seves fronteres de l'Est, no veu amb gens de gust l'actitud anglesa.

De totes maneres, en la reunió dels locarnistes, celebrada el dia 10 a Ginebra, Flandin, amb l'esperança d'induir els anglesos a evitar complicacions en la Mediterrània, ha acceptat que Eden formulés a Alemanya algunes preguntes sobre punts essencials per a l'organització de la pau europea. Però tothom està convençut que no es farà sinó perdre temps.

De les intencions «sinceres» de Hitler ha parlat Laval en un interviu al *Moniteur de Clermont-Ferrand*. Ningú a França no ha estat acusat de germanòfil com Laval. Acompanyat de Briand anà a Berlin, a intentar un reacostament, sense èxit. L'any passat, quan altra vegada Laval era al govern, féu renuar les temptatives, i és d'aquestes que parla amb amargor al periodista:

«Vaig voler que es temptegessin negociacions de reacostament entre París i Berlín, els respectius ambaixadors es posaren a la feina; però Hitler imposava la destrucció del tractat de Versailles com a condició. Recordo que en la meva entrevista amb Goering a Cracòvia, aquest em digué: «Crec que el més important seria crear una atmosfera de comprensió i de pacificació dels esperits, durant alguns mesos; després d'aquest temps, durant el qual caldria evitar tot refrec o polèmica, es podria *provar de buscar* una solució completa.» Vaig respondre a Goering que jo tenia un desig vivíssim de seguir una política de pacificació.»

«Després de deu mesos — conclou Laval —, l'aproximació alemanya s'ha realitzat fent remilitaritzar la Renània. Doncs bé; dic que el canceller és injust quan afirma que hem rebutjat les ofertes de pau. Es injust quan invoca el pacte franco-soviètic com excusa d'haver trencat el pacte de Locarno. El pacte franco-rus fou signat el 2 de maig del 1935, i vaig veure'm amb Goering el 25 del mateix mes.»

La conferència d'ambaixadors, convocada per Flandin. D'esquerra a dreta: Laroche, ambaixador a Brusselles; Corbin, ambaixador a Londres; Léger, secretari general d'Afers estrangers; Flandin; Sarraut; de Chambrun, ambaixador a Roma; Paul-Boncour; François-Poncet, ambaixador a Berlín

UN MINISTRE DEL REICH A ROMA

Invitat pel partit feixista, ha estat a Roma el ministre de Justícia del Tercer Reich, Hans Frank, a donar una conferència a l'Istituto Fascista di Cultura sobre «el nou dret alemany». Així almenys ho han dit els diaris; però el soroll que s'ha fet al voltant de l'estada a Itàlia del ministre nazi pot fer pensar que el fi del viatge era un altre.

Per part d'Itàlia s'ha volgut fer notar a França que si no canvia d'actitud a propòsit de les sancions i altres coses, no ha de fer més que obrir els braços perquè Alemanya s'hi deixi anar de seguida. Cal però remarcar que Alemanya és més extensa, més poblada i més forta que Itàlia, sagnada copiosament per la guerra d'Etiopia, i per tant podria passar que fos Alemanya qui estrenyés Itàlia entre els braços, i tan fort que l'ofegués, obligant-la a acceptar l'Anschluss de primer i fent-se cedir després un port a l'Adriàtica.

Però, ara per ara, a Itàlia no es pensa en res d'això, i el jurista alemany ha estat rebut triomfalment.

El ministre alemany s'ha acontentat d'afirmar, en la seva conferència de Roma, que «existeix una afinitat espiritual que avui uneix la Itàlia feixista a l'Alemanya nacional-socialista». «Nosaltres — ha dit — hem combatut, no el dret romà, sinó la vacuïtat d'algunes fórmules jurídicament buides gràcies a les quals els partits més diversos tenien el costum de possessionar-se dels poder per a llurs fins particulars. Ni la Itàlia feixista ni l'Alemanya nacional-socialista no tenen ja necessitat d'aquestes vagues fórmules, perquè estan en camí de crear un nou dret, original i concret, que les estrenyi l'una i l'altra, fent-les collaboradores inseparables per a la creació d'una nova Europa.»

UN «LOCARNO DE L'EST» I LES RELACIONS POLONO-RUSSES

Polònia ja ha signat un pacte de no agressió amb les nacions veïnes, Alemanya i Rússia, ex-enemigues. Fins no fa gaires anys, la força de Polònia només recolzava en l'ajut moral i militar de França. Després, no se sap per què, aquest ajut no li bastà i signà un pacte de no agressió amb la seva secular enemiga, Alemanya.

Però després que Hitler ha estripat un tractat darrera l'altre, el govern polonès deu haver pensat que el famós Corredor no és indiferent al Führer de la mateixa manera que Austria i altres regions, i per això ha fet camí la idea d'un «Locarno de l'Est». Això constitueix, sens dubte, una interessant evolució de la política de Varsòvia. Tot restant sempre hostil a la idea d'un pacte oriental com ha estat previst per altres governs, Polònia voldria veure les garanties de seguretat, discutides en aquests moments pels països occidentals, estendre's als orientals. En suma, progressa la idea d'un Locarno de l'Est i, donades les relacions russo-poloneses, seria de pròxima realització.

Sobre això, Molotov declarava recentment en un interviu que «malgrat les diferències de caràcter històrico-sentimental, Polònia i la U. R. S. S. hauran d'acabar tard o d'hora posant-se d'acord». I afirmava estar segur de la possibilitat d'aquest acord per mica que el govern polonès hi posés bona voluntat.

Sembla que avui s'ha presentat als dos pobles eslaus la necessitat d'obrar en comú; cal desitjar que arribin aviat a un acord.

LA REFORTIFICACIÓ DELS DARDANELS

Després de la violació del tractat de Locarno per part d'Alemanya, de la del de Saint-Germain per part d'Austria, ara Turquia demana la revisió de les clàusules del tractat de Lausanna referents a les fortificacions dels Dardanels.

Era de preveure la petició de Turquia, tenint en compte la fi miserable de la Conferència del Desarmament — que fou el principi d'una més esbojarrada cursa d'armaments —, les successives violacions de tractats i la guerra italo-etíop. Turquia sosté que davant aquests fets no pot deixar Istanbul (abans Constantinoble) a la mercè d'un cop de mà de qui vulgui donar-lo.

Anglaterra s'ha oposat sempre a la refortificació dels Dardanels, i fins quan demanà si podia comptar amb l'ajut turc en cas d'un eventual atac italià i el govern d'Ankara aprofità l'ocasió per plantejar el problema dels Estrets, féu el sord. Ara que els turcs han produït arguments de pes, seguirà oposant-s'hi?

El punt essencial de l'argumentació turca és que la desmilitarització dels Estrets no fou acceptada sinó sota la garantia de les potències que asseguraven la protecció dels territoris turcs. La represa dels armaments i la nova situació creada a la Mediterrània i a Europa en general demostren que aquesta garantia ja no és segura, i en cas d'amenaça de guerra cal estar preparat si hom no vol que els esdeveniments el sorprenguin.

No es pot negar que l'argumentació és raonable... només que crea un precedent amoïnós sobre la revisió dels tractats. Invocant-lo, Hongria, que no ha afluixat mai en les seves aspiracions revisionistes, no trigarà a fer valer les seves raons.

Ernst Krenek

(*Ve de la pàgina* 5.)

Aquesta mateixa estructura de l'obra, amb reflexions i autocomentaris intercalats, es reflecteix també en la part musical, la qual comporta molts fragments parlats i no pas cantats en els passatges d'explicació i discussió. Per això *Karl V* no és anomenat òpera, sinó drama amb música. Tota la partitura es desenrotlla sobre una sola sèrie de dotze sons, emprada constantment en totes les seves diferents formes i transposicions.

* * *

El primer fragment és l'interludi entre la primera i segona part de l'obra, i representa una mena de punt de repòs d'on arrenquen nous desenrotllaments. Al final de la primera part, l'emperador, que està greument malalt, ha caigut en un desmai, vençut per l'excitació i l'esforç de la seva confessió. Ara reposa abans que comencin els desenllaços definitius de la segona part. La base d'aquest interludi és un passatge en el qual l'emperador cerca aconsolar-se i reposar de l'aridesa del paisatge estival d'Extremadura. Per això porta aquest títol. La forma musical de l'interludi és més aviat senzilla i tripartita. Hi ha una represa dels temes de la primera part, extensament desenrotllats; poc abans de la fi hi ha una reminiscència de la part central, i a l'acabament reapareixen els temes del començ.

El segon fragment, *Eleonora*, és tret de la segona part, cap al principi. L'emperador no s'ha retornat encara, quan arriba a Yuste, vora el llit del dolor, la seva germana Eleonora, la vídua del constant rival i enemic de Carles V, Francesc I de França. A més del jove confessor de l'emperador, Juan de Regla, Eleonora troba al costat del moribund Francesc de Borja, el fundador del primer establiment dels jesuïtes a Espanya (Gandia). Aquest, d'acord amb els rigorosos principis de la seva ordre, s'esforça a establir la culpabilitat de l'emperador fundant-se en la seva negligència a treballar per l'acompliment del reialme universal cristià. Eleonora tracta de disculpar el seu germà a base del conflicte entre els seus amargs sofriments de caràcter personal i les ineludibles obligacions derivades dels seus designis polítics. El que ella explica no ens ha estat transmès històricament, però la literatura ha perpetuat alguns detalls que permeten representar-nos-ho així, a condició de no sortir del marc de la llicència poètica. L'essencial d'aquesta narració són les relacions de Carles V amb Francesc I, les quals tenen una importància decisiva en la primera part de l'obra: l'estranya posició mig d'admirativa enveja mig d'enemistat política de l'emperador malencònic, però d'esperit superior, en relació amb l'home del Renaixement, l'esperit frívol de Francesc I; aquestes relacions que simbolitzen l'esperit francès, satisfet d'ell mateix, enfront del de l'Imperi, sotragat per profunds problemes. L'estructura musical del relat, que comença amb una curta introducció recitativa, és completament lliure, en una forma progressiva com una mena de balada, varia sobre els principals motius musicals, que li serveixen de «tornada».

El tercer fragment és el final de l'obra.

Ernst Krenek

La confessió de l'emperador s'ha acabat; i sobre el problema de la justificació que planteja, només Déu pot dir la darrera paraula. El moribund fa posar en marxa els rellotges preciosos amb què s'ha distret els darrers anys, i es fa posar davant el quadre del Tizià *La Glòria* (actualment al Prado de Madrid), pintat per a ell mateix, i anomenat per ell *El Judici Final*. Aquesta pintura el representa després de la mort, voltat de tota la seva família, i humiliant-se davant el tron de Déu. La visió del Judici Final, introduïda pel so dels rellotges, es presenta als ulls de l'emperador, i surten del quadre els cors dels morts, per a endurse'l cap al gran viatge. El fragment comença en el moment que els rellotges, pausadament, es van posant en marxa. Les paraules de Carles V: «Tot és una sola cosa, convertida en moltes mils», són musicalment simbolitzades als compassos 22-26 del fragment, on apareixen en un contrapunt a quatre veus, els dotze sons de la sèrie que fa de base a l'obra, juntament amb llur forma cíclica, llur inversió, i la inversió de la forma cíclica.

A partir d'aquest moment el final es converteix en una marxa triomfal. Durant les últimes paraules, que en l'original són en part cantades en part parlades per Eleonora, Francesc i Juan, mor l'emperador. L'obra acaba amb un acord de dotze tons.

si el insomnio le desvela,

y después de las noches de sueño intranquilo se despierta cansado y con la cabeza pesada, és síntoma evidente de que los resíduos úricos le han intoxicado. Debe V. extirpar estos venenos aligerando el plasma sanguíneo con la dosis diaria de Urodonal, para recobrar, al regar sus órganos y tejidos con una sangre purísima, un sueño reparador que le renueve las energías vitales

URODONAL

limpia la sangre

porque disuelve el ácido úrico

¡NERVIOSOS!

Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades

GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ

que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la **Neurastènia**. Impotencia (en totes les seves manifestacions), mal de cap, cansament mental, pèrdua de memòria, vertigens, fadiga corporal, tremolors, dispèpsia nerviosa, palpitacions, hitu...me i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o origen esgotament nerviós.

Les **Gragees potencials del Dr. Soivré**, més que un medicament són un element essencial del cervell, medul·la i tot el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als esgotats en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treballs excessius, tant físics com morals o intel·lectuals, esportistes, homes de ciències, financiers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les **Gragees potencials del Dr. Soivré**, tots els esforços o exercicis fàcilment i dispensant l'organisme per rependre'ls sovint i amb el màxim resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense violentar l'organisme amb energies pròpies de la joventut.

Basta pendre un flascó per convèncer-se'n

Venda a 6'60 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i América

NOTA. — *Dirigint-se i trametent 0'25 pts. en segells de correu per al franqueig a Oficines* **Laboratório Sòkatarg, carrer del Ter, 16, Barcelona,** *rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenrotllament i tractament d'aquestes malalties*

IMPRESOS COSTA
NOU DE LA RAMBLA, 45
BARCELONA